

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร
อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

การค้นคว้าอิสระ
ของ
สุวัฒน์ ประทุมเงิน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

กุมภาพันธ์ 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**PEOPLE'S PARTICIPATION IN MAKING LOCAL DEVELOPMENT PLANS
OF NONGSAI SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
IN NANGRONG DISTRICT, BURIRAM PROVINCE**

Suwat Pratumngoen

**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration Program in Public Administration**

February 2016

Copyright of Buriram Rajabhat University

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระได้พิจารณาการค้นคว้าอิสระของ นายสุวัฒน์ ประทุมเงิน
เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คณะกรรมการสอบ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน)
ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระหลัก

..... กรรมการ
(ดร.สถาพร วิชัยรัมย์)
ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระร่วม

..... กรรมการ
(ดร.ธัญญรัตน์ คณะวัน)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
วันที่..... เดือน..... 25 ก.ย. 2559 พ.ศ.....

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์		
ผู้วิจัย	สุวัฒน์ ประทุมเงิน		
ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	รองศาสตราจารย์ประจักษ์ คณะวัน	ที่ปรึกษาหลัก	
	ดร.สถาพร วิชัยรัมย์	ที่ปรึกษาร่วม	
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ปีที่พิมพ์	2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ ทาโร่ ยามาเน่ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปยังหมู่บ้านต่างๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะ คือ แบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ และแบบปลายเปิด ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9487 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการรับผลประโยชน์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินผล สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานครอบคลุมทุกหมู่บ้าน รองลงมา คือ ควรมีการบริหารงานด้วยความโปร่งใส และโครงการที่เสนอบรรจุเข้าจัดทำแผนพัฒนาควรนำไปดำเนินการทุกโครงการ ตามลำดับ

TITLE People's participation in Making Local Development Plans of Nongsai Subdistrict Administrative Organization in Nangrong District, Buriram Province

AUTHOR Suwat Pratumngoen

INDEPENDENT STUDY ADVISORS

Associate Professor Prajan Kanawan

Major Advisor

Dr. Sathaporn Wichairam

Co-advisor

DEGREE Master of Public Administration

MAJOR Public Administration

SCHOOL Buriram Rajabhat University

YEAR 2016

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the people's participation in making local development plans of Nongsai Subdistrict Administrative Organization in Nangrong District, Buriram Province in 4 aspects, namely decision, operations, beneficiaries, and evaluation. The samples were 375 people, selected by using the table of Taro Yamane, and a simple random sampling technique by picking the ballots. The research instrument used for collecting the data was a 3-part questionnaire, including checklist, 6-rating scale, and open-ended form with its reliability at 0.9487. The statistics used for analyzing the collected data were percentage, mean, and standard deviation. The findings were as follows :

The people's participation in making local development plans in overall was at a low level. When considering each aspect, the evaluation was at a low level while the rest aspects were at a moderate level. The highest mean score was the decision, followed by the beneficiaries while the lowest mean score was the evaluation. For the additional suggestions and opinions with the highest number were that the budget should be allocated to develop the infrastructure covering all villages. There should also be transparent in administration, and the all proposed projects in the development plan should be implemented, respectively.

ประกาศคุณูปการ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์ จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร. สถาพร วิชัยรัมย์ ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา และเสนอแนะเพิ่มเติม จนทำให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้อำนวยความสะดวกและประสานงานในการ จัดทำการค้นคว้าอิสระเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ น้อย สุปิงคลัด ข้าราชการบำนาญ อดีตรองนายกเทศมนตรีเมืองบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ อาจารย์ ดร. กระพัน ศรีงาน คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และนายเพียร จันทร์กลางเดือน นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลหนองไทร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน ตำบลหนองไทร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ทุกท่าน ที่ได้กรุณาออกแบบสอบถามการวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจน พี่ๆ น้องๆ เพื่อนๆ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ระดับบัณฑิตศึกษา รุ่น 16 ทุกคน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการทำวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จ

ขอขอบคุณ สมาชิกในครอบครัวที่คอยเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา ประโยชน์และ คุณค่าอันพึงเกิดขึ้นจากการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ แก่ บुरพจารย์ คณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนให้เกิดสติปัญญา ความรู้และ วิชาชีพ ตลอดจนชี้นำคุณธรรมในการดำเนินชีวิตแก่ผู้วิจัย

สุวัฒน์ ประทุมเงิน

สารบัญ

	หน้า
หน้าอนุมติ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
ประกาศคุณูปการ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพประกอบ	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น.....	12
ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548.....	40
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	51
บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์.....	61
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	64

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	70
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	70
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	71
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	73
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	86
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	86
วิธีดำเนินการวิจัย.....	86
สรุปผลการวิจัย.....	87
อภิปรายผล.....	88
ข้อเสนอแนะ.....	90
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	90
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	91
บรรณานุกรม.....	92
ภาคผนวก.....	99
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	100
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย.....	104
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	106
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	108
ภาคผนวก จ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	114
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	116

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 จำนวนประชากรตำบลหนองไทร	62
3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามหมู่บ้าน	70
4.1 จำนวนและร้อยละและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	76
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน.....	78
4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการตัดสินใจ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	79
4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการดำเนินงาน โดยภาพรวมและรายข้อ	80
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	82
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการประเมินผล โดยภาพรวมและรายข้อ	83
4.7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ.....	85

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
2.1 กระบวนการคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	60

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรอบในการพัฒนาประเทศ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 จนถึงปัจจุบัน ได้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดและหลักการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 - 10 ได้ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” รวมทั้ง “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติและขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ เพื่อให้การพัฒนาและบริหารประเทศเป็นไปบนทางสายกลางเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง โดยมีการวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และใช้หลัก “ความพอประมาณ” ให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติทางวัตถุกับจิตใจของคนในชาติ ความสมดุลระหว่างความสามารถในการพึ่งตนเองกับการแข่งขันในเวทีโลก ความสมดุลระหว่างสังคมชนบทกับเมือง เตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงให้เพียงพอพร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ ดังนั้น การจัดทำแผนมีใช้มีแผนระดับชาติเท่านั้น แต่การจัดทำแผนจึงมีความจำเป็นสำหรับทุกหน่วยงาน โดยแผนที่จัดทำนั้นต้องสอดคล้องกับแผนแม่บท คือ แผนของประเทศ ปัจจุบันองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมจัดทำแผนเป็นของตัวเองรวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้วยเหตุนี้กระทรวงมหาดไทยจึงได้มีระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดให้มีคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อทำหน้าที่ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาแผนพัฒนาสามปีและแผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีความสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แผนพัฒนาดังกล่าวที่จัดทำขึ้นเป็นเสมือนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการ ต้องมีความสอดคล้องกับระเบียบ ว่าด้วยการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นจังหวัด ซึ่งจะมีคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นทุกระดับภายในจังหวัด คณะกรรมการฯ ดังกล่าว มีบทบาทสำคัญในการประสานให้แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละระดับภายในจังหวัดมีความประสานเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา กลุ่มจังหวัด/และจังหวัด ตลอดจนการบูรณาการแผนพัฒนาขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีการบูรณาการร่วมกันในการที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (กระทรวงมหาดไทย, 2548 : 7)

การจัดทำแผนนั้นสิ่งที่สำคัญคือต้องให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์กรบริหารส่วนตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น นับว่าเป็นองค์กรหนึ่งที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญ โดยได้กำหนดแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ โดยเฉพาะ โดยให้รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น และต้องส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะในการกระจายอำนาจการบริหารงานของรัฐไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2548 เพื่อให้การบริหารงานและการให้บริการ ไปถึงประชาชนให้มากที่สุด และถือเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นกับประชาชน มีส่วนทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจและมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐและต่อหน่วยงานด้วย โดยจะเป็นส่วนที่เชื่อต่อการส่งเสริมให้ประชาชนในเขตพื้นที่ ได้มีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2550 : 56)

ปัจจุบันการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ยังมีปัญหาหลายประการส่งผลกระทบต่อกระบวนการบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลหนองไทร โดยตรง จากการสังเกตพบปะพูดคุยกับประชาชนตำบลหนองไทรก็พบว่าประชาชนบางส่วนไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จึงทำให้การมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนยังไม่มาก โดยคิดว่าการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นภารกิจขององค์กรบริหารส่วนตำบลหนองไทร จึงทำให้แผนการพัฒนาท้องถิ่นบางแผนมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนและไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ โดยตรวจสอบได้จากการเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในแต่ละครั้ง อาจเป็นไปได้ว่าประเด็นปัญหาอาจเกิดจากการจัดเตรียมการจัดทำแผนพัฒนา ผู้รับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาไม่ชี้แจงวัตถุประสงค์ความสำคัญและความจำเป็นถึงภารกิจที่ต้องดำเนินการ ดังนั้น การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแต่ละปี ประชาชนต้องมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นและต้องมีการรวบรวมวิเคราะห์ปัญหาให้ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นแล้วจัดทำเป็น โครงการหรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนา เพื่อประกอบในการจัดทำแผนพัฒนา โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในการแก้ไขปัญหาสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริงจากสภาพปัญหาการดำเนินการตามแผนที่ผ่านมามีแผนบางแผนยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ประชาชน

ในท้องถิ่นยังไม่มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินการและควบคุมตรวจสอบความสำเร็จของแผนพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ เท่าที่ควร

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านวิเคราะห์นโยบายและแผนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจหลักการและการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น สามารถนำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดครอบคลุมทุกด้าน และนำผลของการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และสามารถนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ นำเสนอผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้นยิ่งขึ้น

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เป็นสารสนเทศในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นซึ่งช่วยทำให้แผนพัฒนาท้องถิ่นเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. 2543ก : 150)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 14 หมู่บ้าน จำนวน 5,159 คน (สำนักทะเบียนอำเภอนางรอง. 2557 : ไม่มีเลขหน้า)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5 % ความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (Taro Yamane ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 146) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่างๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในศัพท์ที่นำมาใช้ในการวิจัย จึงนิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดหาแนวทาง ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนา

2. แผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน ได้แก่

3.1 ด้านการตัดสินใจ หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมเป็นกรรมการหรือร่วมคัดเลือกผู้แทนประชาคมเป็นคณะกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนา เพื่อชี้แจงสร้างความเข้าใจการกำหนดพื้นที่ในการประชุมประชาคม การวางแผนจัดเก็บข้อมูลของชุมชน และสนับสนุนการให้ข้อมูลวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาความต้องการของชุมชน จัดลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล

3.2 ด้านการดำเนินงาน หมายถึง การมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะ องค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งองค์กรภาคประชาชน ในการซึ่งแจ้งทำความเข้าใจในการประชุม ประชาคมของชุมชน ในการกำหนดค้ำชีวิัตยศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในการดำเนินการ จัดทำแผนพัฒนา การเสนอโครงการ/กิจกรรม งบประมาณต่างๆ เพื่อสนองตอบต่อความต้องการ ของประชาชน โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างแท้จริง

3.3 ด้านการรับผลประโยชน์ หมายถึง การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการ จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยการเป็นกรรมการพิจารณาโครงการ งบประมาณ สร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับโครงการแล้วนำไปปฏิบัติโดยการนำนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมเพื่อประสานงาน กับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้โครงการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ สสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะ โครงการพื้นฐานที่ท้องถิ่นจัดให้ไม่ว่าจะเป็น ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ สังคม และส่วนบุคคล

3.4 ด้านการประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมในการติดตามควบคุมตรวจสอบความ โปร่งใสในการปฏิบัติงาน การบริหารงานและการใช้จ่ายงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ตามโครงการ/กิจกรรมในแผนพัฒนาและร่วมเป็นคณะกรรมการติดตาม และประมวลผลความสำเร็จของแผนพัฒนาท้องถิ่น ตาม โครงการกิจกรรมด้านต่าง ๆ แล้วประชาสัมพันธ์ ให้กับประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ เมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานและร่วมประชุมประชาคม เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือทำประชาพิจารณ์ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล

4. องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

5. ประชาชน หมายถึง ประชาชนผู้มีสิทธิการเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วน ตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ จึงได้กำหนดกรอบในการศึกษาวิจัยไว้ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
3. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พ.ศ. 2548

4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
5. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นการที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายการพัฒนาที่เป็นกระบวนการขั้นต้นของการวางแผนการพัฒนาชุมชน การกำหนดวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ วิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา วางแผน ดำเนินงาน ตามกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุมติดตามประเมินผลการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะแก้ไขปัญหาและสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล อันส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นต่อไป

ความหมายของการมีส่วนร่วม

แนวคิดในเรื่องความหมายของการมีส่วนร่วม นั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาท้องถิ่น ให้เจริญและเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งจากการค้นคว้าแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้หลายประการ ดังนี้

ไพศาล สรรสรวิสุทธิ์ และคณะ (2547 : 85) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ซึ่งการร่วมมือนี้ทุกคนมีสิทธิ์เท่าเทียมกัน

ในความคิด การตัดสินใจ และกำหนดเป้าหมาย รับผิดชอบต่อผลการดำเนินการต่าง ๆ และมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้น

จักรพงษ์ สงวนชม (2549 : 24) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อันเป็นผลประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550ก : 5) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับภารกิจ หรือ โครงการที่ส่วนราชการ ซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่โดยปกติของประชาชนในชุมชนนั้น การทำความเข้าใจถึงผลกระทบและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ส่วนราชการดำเนินการ และให้การปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน โดยให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น และรัฐต้องรับฟังและแก้ไขปัญหานั้นประชาชนเกิดความพึงพอใจ และมีส่วนร่วมในการผลักดันในภารกิจหรือโครงการนั้นเกิดผลสำเร็จ เพราะเห็นว่าจะเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน

ปิยรัตน์ สุขบรรณ (2552 : 8) สรุปว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมโครงการต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ รวมถึงการร่วมรับผิดชอบและการตรวจสอบกิจกรรมโครงการนั้น ๆ การมีส่วนร่วมของชุมชนจะต้องมีขึ้น โดยตลอดตั้งแต่ขั้นการร่วมวางแผน โครงการ การเสาะแสวงกำลังแรงงาน กำลังเงินหรือทรัพยากรใด ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน

อาศิษฐ์ อินทจักร (2552 : 9) สรุปว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา โดยเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้กับประชาชนในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแสดงความคิดเห็น โดยสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมในการแสดงออกถึงการตัดสินใจกำหนดนโยบาย การวางแผน ปฏิบัติตามการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงของสังคมไปในทางที่ต้องการ ตลอดจนการร่วมรับผิดชอบในการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจการของชุมชน เพื่อให้ท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์สูงสุดจากการพัฒนา

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ถ้าพิจารณาในแง่ของความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการที่มีศักยภาพและมั่นคงในการทำงานด้านโครงสร้างต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ สร้างความเชื่อถือให้แก่หน่วยงานหรือองค์กร สามารถแยกความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2543ข : 149) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญ เพราะช่วยให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประชาชนมีคุณภาพที่ดีขึ้นด้วยเหตุผล 4 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน ช่วยให้กลุ่มที่ถูกกีดกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ได้มีโอกาสเสนอสิ่งที่ตนเองต้องการต่อผู้จัดทำนโยบายการพัฒนา และมีโอกาสได้รับการพัฒนา ขกระดับฐานะให้สูงขึ้นหลุดพ้นจากการถูกเอารัดเอาเปรียบ
2. การมีส่วนร่วมของประชาชน ช่วยให้รัฐบาลสามารถระดมทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น ความรู้ ทักษะบุคคล และแม้แต่ที่ดินและทุนที่ต้องการใช้ใน โครงการพัฒนา
3. การมีส่วนร่วมของประชาชน ช่วยสนองความต้องการทางจิตวิทยาของประชาชน จากการศึกษาที่ได้มีอิทธิพลในการตัดสินใจต่อเนื่องที่มีผลกระทบต่อชีวิตและการทำงาน
4. การมีส่วนร่วมของประชาชน ช่วยให้ประชาชนมีพลังการต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ ในสังคม

ปรัชญา เวสารัชช์ และ เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์ (2544 : 103-106) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นและชนบท โดยสรุปความสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. เพื่อให้ประชาชนในชนบทมีการกินดีอยู่ดี มีรายได้สูงขึ้น มีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น รวมถึงต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่น ๆ เป็นไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ดังนั้น หากประชาชนในท้องถิ่นซึ่งเป็นประชากรเป้าหมายได้ยอมรับและให้การสนับสนุนต่อการพัฒนาแล้วย่อมมีโอกาสที่จะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ง่าย
2. ประชาชนในท้องถิ่นรู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ของท้องถิ่นคนเป็นอย่างดี การที่ให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในขั้นตอนต่าง ๆ ของการพัฒนาท้องถิ่น จึงน่าจะเป็นสิ่งที่ดีเพื่อที่จะได้สร้างความรู้สึกรักของความเป็นเจ้าของ และแก้ไขปัญหาลงมือทำได้อย่างตรงจุดกับความต้องการมากยิ่งขึ้น
3. ถ้าประชาชนไม่ยอมรับ ไม่ให้ความร่วมมือ หรือต่อต้านในสิ่งที่บังคับหรือชี้นำให้กับเขา นอกจากจะเป็นการแก้ไขปัญหาลงมือทำไม่ตรงจุดแล้ว ยังอาจสร้างความล้มเหลวในการดำเนินโครงการพัฒนาท้องถิ่นและชนบทได้ง่าย
4. การพัฒนาท้องถิ่นมุ่งเน้นที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นนั้น ๆ จะช่วยเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของประชาชนในระดับท้องถิ่นจริง ๆ อาทิ ความเสมอภาคทางการเมืองในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักอดทนอดกลั้นต่อความคิดเห็นของบุคคลที่แตกต่างจากตน การใช้เหตุผลและผล การเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การเคารพในสิทธิและหน้าที่ เป็นต้น

อรรถย กักผล (2551 : 34) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการ คือ

1. เพื่อต้องการให้ประชาชนเกิดความผูกพัน รู้สึกรัก และมีจิตสำนึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นของตนเอง

2. เพื่อให้หน่วยงานของรัฐต่าง ๆ บริหารงานด้วยความโปร่งใสตรงตามความต้องการของประชาชน และรับผิดชอบต่อประชาชนมากที่สุด

3. เพื่อให้มีการตรวจสอบการบริหารงานของหน่วยงานของรัฐทุกชั้นตอน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมมีความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ท้องถิ่นและชนบทอยู่ดีกินดีมีรายได้สูงขึ้นประชาชนยังมีความผูกพันมีจิตสำนึกที่คิดกับท้องถิ่นของตนเอง ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักถกถนอถกถนอต่อความคิดเห็นของบุคคลที่แตกต่างจากตน การใช้เหตุและผล การเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การเคารพในสิทธิและหน้าที่และมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาในการบริหารงานด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ

รูปแบบของการมีส่วนร่วม

รูปแบบของการมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้นสามารถสนับสนุนให้ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงสุดในการส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติให้ได้เรียนรู้จากการกระทำจากหลายฝ่าย ซึ่งนำไปสู่การกำหนดกิจกรรมในการมีส่วนร่วม ดังนี้

ธีระพงษ์ แก้วหาญ (2543ก : 150) ได้จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการของการตัดสินใจ ได้แก่ การตัดสินใจในการวางแผน การตัดสินใจในการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ที่จะก่อประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยวิธีต่าง ๆ เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยร่วมประเมินผลจากเป้าหมายที่กำหนดไว้ ความเห็น ความชอบและความคาดหวังที่บุคคลหรือชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและอำนาจควบคุมสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตของเขาได้โดยระดับของการมีส่วนร่วม อาจจะมีมากน้อยต่างกันไปทั้งที่มีส่วน โดยตรงหรือโดยอ้อม ซึ่งหากสามารถทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้นั้นจะมีผลต่อความยั่งยืน ในการดำเนินงานและยังเป็นการพัฒนาตัวประชาชนได้อีกด้วย เพราะการมีส่วนร่วมเป็นการใช้ศักยภาพของมนุษย์ให้เกิดประโยชน์ได้เต็มที่

คูติลา แก้วสมบูรณ์ (2545 : 16) ได้กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมเป็น 10 ประการ คือ ร่วมประชุม ร่วมออกเงิน ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมเป็นผู้นำ ร่วมสัมภาษณ์ ร่วมเป็นผู้ชักชวน ร่วมเป็นผู้บริโภค ร่วมเป็นผู้ริเริ่ม ร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน และร่วมออกวัสดุอุปกรณ์

พรชัย ตระกูลวรานนท์ (2545 : 67) ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การเลือกตั้ง (Voting) เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด การเมืองในระบบประชาธิปไตยจะต้องจัดให้มีการเลือกตั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น และแรงสนับสนุนของคนที่มีต่อผู้นำหรือกดดัน (Pressure) เพื่อให้ผู้นำต้องปรับนโยบายเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนต่อไป

2. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (Campaign Activity) กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ยากขึ้น และต้องการความคิดริเริ่มมากเท่าการเลือกตั้ง ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่สามารถสื่อสารหรือชี้ให้เห็นถึงความนิยมของประชาชน เพราะร่วมรณรงค์จะมีความสัมพันธ์ และเกี่ยวข้องกับผู้สมัครเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงนี้ ได้แก่ การชักชวนให้ผู้อื่นไปเลือกตั้งและทำงานเพื่อพรรคการเมือง ตลอดจนการร่วมประชุมสัมมนาการเมือง การบริจาคเงินสนับสนุนพรรคการเมือง การเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

3. การติดต่อในฐานะพลเมือง (Citizen Initiated Contacts) เป็นกิจกรรมที่บุคคลติดต่อกับรัฐบาล หรือหน่วยงานของรัฐ โดยถือเป็นเรื่องเฉพาะของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเห็นว่าสำคัญและน่าสนใจ จึงสามารถคาดหวังในแง่ประโยชน์ได้มากเฉพาะส่วนบุคคล แต่มีอิทธิพลต่อรัฐบาลเพียงเล็กน้อย เนื่องจากการกระทำของคนจำนวนเล็กน้อย เช่น การร้องเรียนถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขหรือปรับปรุง

4. การร่วมกิจกรรมของชุมชน หรือองค์กรทางสังคม (Cooperative Activity) เป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในเรื่องที่เป็นปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจหรือการเมืองแตกต่างจากการติดต่อในฐานะพลเมือง เพราะเป็นการเข้าร่วมในลักษณะกลุ่ม แต่ก็มีผลคล้ายคลึงกันในการริเริ่มกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งอาจเกิดขึ้นในเวลาใดเวลาหนึ่งที่เกิดปัญหา ซึ่งมีผลกระทบต่อกลุ่มโดยอาจกระทำในลักษณะของกลุ่มที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้

สรุปได้ว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วม คือการร่วมกันรับรู้และให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ การระดมทรัพยากร การร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมสามารถสนับสนุนให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และได้ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้จากการกระทำจากหลายฝ่าย

ลักษณะของการมีส่วนร่วม

จากการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่มีประชาชนและหน่วยงานเอกชนในสังคม ได้ร่วมดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีนั้น สามารถจำแนกลักษณะของการมีส่วนร่วมในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป โดยได้มีผู้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้หลากหลาย ดังนี้

บุญเทียม อังสวัสดิ์ (2542 : 19) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมมีลักษณะเป็นขั้นบันได การมีส่วนร่วม (Participation Ladder) 8 ขั้น ใช้อำนาจในการตัดสินใจของประชาชนเป็นเกณฑ์ จำแนกระดับการมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นต่ำสุด คือ ประชาชนไม่มีอำนาจตัดสินใจใด ๆ ไปจนถึงขั้นสูงสุด คือ อำนาจเป็นของประชาชน ดังนี้

ขั้นที่ 1-2 เรียกว่า การมีส่วนร่วมเทียม หรือไม่มีส่วนร่วม หมายถึง ประชาชนยังไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริง

ขั้นที่ 3-5 เรียกว่า การมีส่วนร่วมระดับพิธีกรรมหรือการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมเข้าไปมีส่วนร่วมได้บางส่วนบางเรื่องเท่านั้น เพราะบางส่วนผู้มีอำนาจเต็มสงวนไว้

ขั้นที่ 6-7 เรียกว่า การมีส่วนร่วมระดับอำนาจเป็นของประชาชนซึ่งเป็นระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมาก

ขั้นที่ 8 เรียกว่า ขั้นควบคุม โดยประชาชน เป็นการใช้อำนาจตัดสินใจของประชาชน โดยผ่านตัวแทนหรือประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจเอง

เสนห์ จุ้ยโต (2548 : 23) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ลักษณะที่สำคัญ คือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะของการให้ความร่วมมือหรือการสนับสนุน ขอความร่วมมือร่วมใจ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยการกระจายอำนาจเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนแต่ละท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างใกล้ชิด และมีคุณค่าและคุณประโยชน์ คือ

1.1 ในด้านรูปธรรม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการสำเร็จในด้านการพัฒนาด้านวัตถุอันได้แก่ ถนนหนทาง ภูเขา คลอง เขื่อนเก็บน้ำ

1.2 ในด้านนามธรรม หมายถึง ความสำเร็จในการพัฒนาจิตใจโดยทำให้ประชาชนเกิดความรักใคร่สมัครสมานสามัคคี รู้จักทำงานร่วมกันเป็นทีม และยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และสร้างจิตสำนึกว่ามีความสำคัญ ต่อการสร้างสรรคความเจริญให้แก่ท้องถิ่นและก่อให้เกิดความผูกพันรักใคร่ ห่วงเห่น ท้องถิ่นและชุมชนของตนเอง

2. การมีส่วนร่วมในลักษณะของกิจกรรมทางการเมืองซึ่งมี 5 รูปแบบ คือ

2.1 การเลือกตั้ง (Election)

2.2 การมีกิจกรรมเกี่ยวกับพรรคการเมือง (Party Activity)

2.3 การเสนอความคิดเห็นของประชาชน (Public Opinion)

2.4 การจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group)

2.5 การแสดงออกของประชาชน (Direct Action)

ประชุม สุวดี (2551 : 46) ได้กล่าวถึงลักษณะเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของบุคคล
เกิดจากพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. เป็นบุคคลที่จะต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีศักยภาพที่เข้าร่วม
ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น จะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการวางแผนบริหาร
จัดการ การบริหารองค์กรตลอดจน การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
 2. เป็นบุคคลที่มีความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ ผู้นั้นจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ
วัฒนธรรมและกายภาพที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมได้
 3. เป็นบุคคลที่มีความประสงค์จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความเต็มใจ สนุกสนานที่จะเข้าร่วม
ถึงเห็นผลประโยชน์ของการเข้าร่วม จะต้องไม่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ตนเอง
ไม่ประสงค์จะเข้าร่วม
 4. เป็นบุคคลที่ต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีโอกาสที่จะเข้าร่วม
ซึ่งถือว่าเป็นการกระจายอำนาจให้กับบุคคลในการตัดสินใจและกำหนดกิจกรรมที่ตนเองต้องการ
ในระดับที่เหมาะสม บุคคลจะต้องมีโอกาสดูแลและความเป็นไปได้อย่างจัดการด้วยตนเอง
- สรุปได้ว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมจำแนกได้ คือ การมีส่วนร่วมโดยตรง ซึ่งเป็นการเข้า
ร่วมตัดสินใจ เสนอแนะ ให้ข้อคิด และการมีส่วนร่วมโดยอ้อม เป็นการให้การสนับสนุนส่งเสริมให้
บรรลุปเป้าหมาย เช่น การบริจาคเงิน ทรัพย์สิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เข้าร่วมชมทบ ไม่ได้เข้าร่วม
ประชุมแต่ยินดีให้ความร่วมมือ โดยลักษณะการมีส่วนร่วมนั้น จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับที่
ประชาชนได้เข้าไปร่วมในการใช้อำนาจและมีบทบาทในการควบคุมมากน้อยเพียงใด

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองตามหลักการกระจายอำนาจการปกครองเป็นแนวคิด
เกี่ยวกับการจัดระบบการปกครองของชุมชนที่มีอาณาเขตแน่นอน แต่ไม่มีอำนาจอธิปไตยแยกตัวเป็นอิสระ
ไปจากประเทศเป็นชุมชนที่มีสิทธิตามกฎหมายและการจัดองค์การที่จำเป็นเพื่อออกข้อบัญญัติในการจัดการ
เกี่ยวกับกิจกรรมท้องถิ่นของตนโดยอิสระ โดยมีสาระสำคัญๆ เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจ
ไปให้หน่วยงานการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิด โอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีอำนาจในการปกครอง

ร่วมกัน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การ โดยมีตัวแทนซึ่งประชาชนเลือกขึ้นมา การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2544 : 33) ได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นว่า หมายถึง การปกครองที่ประชาชนมีสิทธิในการปกครองตนเองในเรื่องของท้องถิ่น โดยรัฐมีหน้าที่ ให้ความเป็นอิสระแก่ประชาชนในการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น หรือเรียกว่าการกระจาย อำนาจจากส่วนกลางให้ท้องถิ่น แต่การให้ความเป็นอิสระนี้ มีข้อจำกัด

พวงทอง โยธาใหญ่ (2545 : 9) ได้กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครอง ที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนปกครองตนเอง โดยให้มีหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ เกี่ยวกับการพัฒนาและให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่องค์กรหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีอำนาจ ในการกำหนดนโยบาย ตัดสินใจ และดำเนินการภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดภายในท้องถิ่นของ ตนเองเท่านั้น และหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

รสคนธ์ รัตนเสริมวงศ์ (2546 : 15) ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การที่ ประชาชนในท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจปกครองตนเองตามที่ได้รับการกระจายอำนาจจากรัฐบาลดำเนินการ ปกครองตนเอง โดยจัดตั้งองค์กรขึ้นมาใช้อำนาจแทนประชาชนเรียกว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวแทนประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารท้องถิ่นตาม เจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น อย่างเป็นอิสระภายใต้กรอบนโยบาย กฎหมาย และการกำกับดูแลของรัฐ

โกวิทย์ พวงงาม (2548 : 33) ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่นว่า หมายถึง การปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยการทำให้ประชาชนเข้าใจหลักการปกครองตนเองโดยตรง และเพื่อตนเองอย่างชัดเจน เนื่องจากประชาชนจะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการบริหารขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งรับผิดชอบความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น การปกครองท้องถิ่น เป็นสถาบันให้การศึกษาการระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็น สถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่ พลเมืองอันจะนำไปสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย
2. การปกครองท้องถิ่นเป็นแบ่งเบาภาระของรัฐบาล
3. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำเร็จของตนเอง
4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมี ประสิทธิภาพ
5. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง

จากคำกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า การปกครองที่อยู่ภายใต้หน่วยการปกครองระดับประเทศไทยที่เป็นรัฐเดี่ยว และอยู่ต่ำกว่าหน่วยการปกครองระดับมลรัฐในประเทศที่เป็นรัฐรวม โดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยการปกครองดังกล่าว มีความรับผิดชอบข้างต้นต่อท้องถิ่นตนเอง และได้รับการรับรองให้มีอำนาจหน้าที่ที่จะใช้ดุลยพินิจในเรื่องสำคัญได้ โดยไม่ต้องขอความเห็นจากรัฐบาลกลางหรือมลรัฐ ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดหรือคิดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ดังนั้น จึงอาจกล่าวในแง่ประชาธิปไตยว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่สนับสนุนการปกครองของรัฐในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการปกครองและเพื่อให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญ ดังนี้

โกวิท พวงงาม (2544 : 21-24) กล่าวว่า ลักษณะความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นไว้ในประการต่าง ๆ ดังนี้

1. เป็นการปกครองชุมชนหรือท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งของประเทศ ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองที่อยู่ในระดับพื้นฐานล่างสุดของสถาบันการปกครองประเทศและเป็นการปกครองระดับรองลงมาจาก การปกครองระดับภูมิภาคและระดับประเทศหรือรัฐบาลกลาง
2. มีฐานะเป็นนิติบุคคล แยกไปต่างหากจากรัฐบาล เพื่อดำเนินการปกครองและจัดทำบริการสาธารณะเขตพื้นที่ที่กำหนด โดยมีรายได้ ทรัพย์สิน และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของตนเองจัดเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่ องค์กรฝ่ายบริหาร และองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น เทศบาลมีคณะเทศมนตรีเป็นองค์กรฝ่ายบริหาร มีสภาเทศบาลเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น แต่หน่วยการปกครองท้องถิ่นบางรูปอาจจัดองค์กรและการบริหารเป็นรูปแบบอื่น ๆ ก็ได้ ซึ่งเป็นไปตามสภาพและความเหมาะสมที่กำหนดให้หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นเป็นนิติบุคคล เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีการจัดตั้งองค์กรปกครองท้องถิ่นแยกออกต่างหากจากหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคหรือรัฐบาลกลาง และเพื่อจะได้มีอำนาจอิสระและสิทธิต่างๆ ที่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้ตามกฎหมายด้วย นอกจากนี้องค์กรปกครองท้องถิ่นจะต้องมีรายได้เป็นของตนเอง มีอำนาจหน้าที่ในการเก็บภาษีและรายได้อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อนำมาทำงบประมาณ กำหนดการใช้จ่ายในการดำเนินกิจการของท้องถิ่นในด้านต่างๆ เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นด้วยเงินงบประมาณของท้องถิ่นเอง พนักงานส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรฝ่ายบริหารดังกล่าวข้างต้น
3. มีการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ดำเนินงานองค์กรปกครองท้องถิ่น ซึ่งเกิดจากแนวความคิดของหลักการกระจายอำนาจจากส่วนกลางหรือรัฐบาลไปยังท้องถิ่น รัฐบาลกลางได้มอบอำนาจหน้าที่บางอย่างในทางปกครอง และในการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ท้องถิ่นรับไปดำเนินการ

ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ดำเนินงานของตนเอง การบริหารของหน่วยการปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ดำเนินงาน ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน การเลือกตั้งนับได้ว่าเป็นลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้เลือกหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกท้องถิ่น การเลือกตั้งดังกล่าว ต้องเป็นไปตามรูปแบบประชาธิปไตย และต้องมีการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายด้วย ซึ่งเป็นไปตามครรลองของการปกครองระบบประชาธิปไตย

4. มีอิสระในการดำเนินงานของส่วนท้องถิ่น องค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระของตนในการดำเนินงานของท้องถิ่นตามอำนาจหน้าที่ได้เอง โดยไม่ต้องรับคำสั่งจากส่วนกลาง มีอำนาจวินิจฉัยตัดสินใจและสั่งการ ในการปฏิบัติหน้าที่ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดและดำเนินการด้วยงบประมาณ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของตนเอง ส่วนกลางเพียงแต่กำกับดูแลเท่านั้น การใช้ อำนาจอิสระของท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตที่เหมาะสม มีอำนาจน้อยเกินไปก็ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นและประชาชนได้สมเจตนารมณ์ของการปกครองท้องถิ่น แต่ถ้ามีอำนาจมากเกินไปจนไม่มีขอบเขตก็จะมีสภาพไม่ต่างกับรัฐอธิปไตย ซึ่งเป็นอันตรายต่อเอกราชของรัฐ และอำนาจอิสระในการดำเนินงานของหน่วยองค์การปกครองท้องถิ่นต้องเข้าใจว่าเป็นไปไม่ได้ที่ปราศจากการควบคุมจากรัฐบาลกลางเลย เพราะถ้าเป็นเช่นนี้หน่วยการปกครองนั้นจะเป็นอิสระไปทันที ดังนั้นจึงต้องอยู่ในกำกับหรือการควบคุมของรัฐบาลกลางเพื่อความมั่นคงของรัฐและประโยชน์ส่วนรวม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2546 : 6-10) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น มีดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองของชุมชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรัฐหรือประเทศ ชุมชนหรือ community หมายถึง ผู้คนอยู่ร่วมกันตั้งบ้านเรือนเป็นหลักเป็นแหล่งอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ใช้ทรัพยากรร่วมกัน โดยทั่วไปสมาชิกของชุมชนมักมีความเกี่ยวพันกันทางใดทางหนึ่งหรือหลาย ๆ ทาง เช่น มีเชื้อสายเผ่าพันธุ์เดียวกัน พูดภาษาเดียวกัน มีวัฒนธรรมประเพณีเดียวกัน สมาชิกของ ชุมชนท้องถิ่นแต่ละแห่งมักมีความรู้สึกผูกพันเป็นพวกพ้องเดียวกัน และมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกัน

2. ชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีอัตตาณัติ (autonomy) หรืออำนาจอิสระในการปกครองตนเอง เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถปกครองตนเองได้อย่างอิสระตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ชุมชน ท้องถิ่น จำเป็นต้องมีอัตตาณัติหรืออำนาจอิสระอย่างพอเพียงในการดำเนินกิจกรรมของท้องถิ่น ซึ่งหมายถึง ชุมชนท้องถิ่นสามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้อย่างเป็นอิสระ ในกิจการที่อยู่ในอำนาจของท้องถิ่น สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นสมดังเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง มีอิสระในการบริหารงานมีความคล่องตัวสามารถแก้ปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างทันท่วงทีที่สำคัญที่สุดคือสามารถดำเนินงานได้อย่างถูกต้องตรงตามความประสงค์ของประชาชนในท้องถิ่น

3. ชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (legal rights) ในการปกครองตนเองสิทธิของชุมชนท้องถิ่นจะต้องได้รับการยอมรับอย่างถูกต้องตามกฎหมาย พร้อมทั้งกำหนดฐานะ สิทธิอำนาจ ตลอดจนหน้าที่ ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกองค์กรจะมีฐานะเป็นนิติบุคคล (juristic person หรือ legal person) การมีฐานะเป็นนิติบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นบุคคลตามกฎหมาย มีความสามารถในการถือสิทธิมีความสามารถในการใช้สิทธิและมีสิทธิใช้อำนาจดำเนินกิจการของท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนด เช่น อำนาจในการบัญญัติกฎหมายของท้องถิ่น อำนาจในการกำหนดงบประมาณของท้องถิ่น

4. ชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครองตนเอง (necessary organizations) เพื่อทำหน้าที่ใช้อำนาจที่รัฐบาล ได้กระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ได้แก่

4.1 หน้าที่ด้านนิติบัญญัติ ได้แก่ สภาท้องถิ่น มีหน้าที่ในการออกกฎหมายการอนุมัติงบประมาณ และควบคุมการบริหารท้องถิ่น

4.2 หน้าที่ด้านบริหาร ได้แก่ ผู้บริหารคนเดียว หรือคณะผู้บริหาร มีหน้าที่ในการกำหนดแผนงานและโครงการจัดทำงบประมาณ และดำเนินกิจการท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

5. ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองของท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง นอกจากนั้น โกวิท พงงาม (2548 : 10) ยังได้กล่าวว่า ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิ และหน้าที่พลเมืองอันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย

2. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล

3. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึง อุปสรรค ปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหาลงท้องถิ่นตนเอง

4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ

5. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น เป็นการปกครองของชุมชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรัฐหรือประเทศ ชุมชนหรือ Community หมายถึง ผู้คนอยู่ร่วมกัน ตั้งบ้านเรือนเป็นหลักเป็นแหล่ง อยู่ในพื้นที่เดียวกันใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน

กระบวนการทางการเมืองในระดับหนึ่ง ให้ประชาชนได้จัดการปกครองตนเอง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นและเป็นการแบ่งเบาภาระรัฐบาลกลางและเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองและที่สำคัญคือประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองได้อย่างกว้างขวาง มีความสามารถในการใช้สิทธิและมีสิทธิใช้อำนาจดำเนินกิจการของท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนด

วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ในการปกครอง โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเอง เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงซึ่งรัฐบาลมีอาจจะดำเนินการได้อย่างทั่วถึง โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

โกวิท พวงงาม (2549 : 10) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น คือ

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ทั้งทางด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนที่ใช้ในการดำเนินการในการจัดบริการสาธารณะแทนรัฐบาล
2. เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
3. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เป็นสถาบันที่ให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน

พรชัย ไชยลาภ และคณะ (2537 : 5-7 ; อ้างถึงใน กุสุมาลย์ มหาแสน. 2552 : 15-16)

ได้กล่าวถึง การปกครองท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้บริการซึ่งบุคคลหรือเอกชนไม่สามารถจัดทำให้ได้หรือไม่อยู่ในฐานะที่จะจัดทำได้ในลักษณะเช่นนี้ รัฐบาลหรือหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นจะจัดบริการให้ เช่น ได้รับความคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้รับสวัสดิการและได้รับความสะดวกในการดำเนินชีวิต

2. เพื่อปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง เนื่องจากการดำเนินชีวิตของบุคคลอาจจะเกิดการขัดแย้งกัน เพราะความคิดเห็นผลประโยชน์แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะมีการอภิปรายถกเถียงกันอย่างมีเหตุผลหรือมีการโต้แย้งกันอย่างรุนแรงหรืออาจมีการคิดสินบนหรือการต่อสู้กัน กรณีเช่นนี้ รัฐบาลหรือหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องเข้ามาแก้ปัญหา โดยการเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ควบคุมการขัดแย้ง เป็นผู้ประนีประนอมหรือแบ่งผลประโยชน์หรือเป็นผู้ตัดสินกรณีพิพาท ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะต้องฟังและยอมรับคำตัดสินนั้น

3. เพื่อการแบ่งเบาภาระและการเป็นตัวแทนของแต่ละส่วนของประเทศ การจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งเบาภาระของส่วนกลางให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง เพื่อเป็นการฝึกหัดการปกครองตนเองสำหรับประเทศที่ยังไม่พัฒนา แต่สำหรับประเทศที่พัฒนา

แล้วนั้นถือว่าการปกครองท้องถิ่นจะเป็นตัวแทนประเทศส่วนหนึ่งในการสร้างความเจริญให้แก่ประเทศ
 อย่างเช่น ชาวอเมริกามีความเห็นว่าการปกครองท้องถิ่นจะเป็นส่วนช่วยเสริมสร้างชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย
 หรือแม้แต่ในสาธารณรัฐประชาชนจีนและรัสเซียก็คาดหวังไว้เช่นเดียวกันแต่อาจจะดำเนินการแตกต่างกัน
 เท่านั้น

ลิขิต วีรเวทิน (2525 : 3 ; อ้างถึงใน ปิยนานู เฟ็งคำ. 2553 : 10) ได้กล่าวถึง การปกครองท้องถิ่น
 เป็นการปกครองที่มีวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาภาระรัฐบาลกลาง ดังนี้

1. ภารกิจของรัฐบาลมีอยู่กว้างขวาง นับวันจะขยายเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากงบประมาณ
 ที่เพิ่มขึ้นของแต่ละปีตามความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ
2. รัฐบาลกลางมีอาจจะดำเนินการในการสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น
 ได้อย่างทั่วถึง เพราะในแต่ละท้องถิ่นมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือการจัดการ
 บริหาร โครงการในท้องถิ่น โดยรูปแบบที่เหมือนกันย่อมไม่บังเกิดผลสูงสุด ท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและเข้าใจ
 ได้ดีกว่า ซึ่งไม่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น
 ได้มากที่สุด

3. กิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะของท้องถิ่นนั้น ไม่เกี่ยวกับท้องถิ่นอื่นและไม่เกี่ยวกับส่วนได้
 ส่วนเสียต่อประเทศ โดยส่วนรวมจึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนท้องถิ่นดำเนินการดังกล่าว

สรุป วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น วัตถุประสงค์ที่จะแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง ต้องเข้ามา
 แก้ไขปัญหา โดยเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ควบคุมการขัดแย้ง เป็นผู้ประนีประนอมหรือแบ่งผลประโยชน์หรือ
 เป็นผู้ตัดสินกรณีพิพาท เพราะย่อมรู้ปัญหาและเข้าใจได้ดีกว่า และในการบริหารประเทศจะต้องอาศัย
 เงินงบประมาณเป็นหลัก ดังนั้น หากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ
 ก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับ
 ท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลและตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น
 เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง โดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อประชาชน
 ในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่

องค์ประกอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งผลให้การบริหาร
 เป็นไปอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งได้มีนักวิชาการได้
 กล่าวถึงองค์ประกอบไว้ดังนี้

สมบัติ สืบสมาน (2541 : 75) ได้กล่าวว่า ระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วย
 องค์ประกอบ 8 ประการ คือ

1. สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอย่างแท้จริง
2. พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำคัญในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีกฎเกณฑ์ที่กำหนดพื้นที่และระดับหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติโดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่า หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้และบุคลากร เป็นต้น
3. การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ
4. องค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลาง หรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบาย นั้น
5. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การ หรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกคณะผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง
6. อิสระในการปกครองตนเองสามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายในขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ
7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป
8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับพิจารณาจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชน โดยรวม โดยมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น นั้น ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าอิสระเต็มที่ทีเดียวแต่คงหมายถึง เฉพาะในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมิฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไป รัฐจึงต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

วสันต์ เหลืองประภัสร์ และคนอื่นๆ (2546 : 20) กล่าวว่า ระบบการปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ คือ

1. เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลและทบวงการเมือง การจัดตั้งองค์กรมีกฎหมายรองรับ มีเขตปกครองที่แน่นอน มีอำนาจอิสระบริหารงานสาธารณะตามที่กฎหมายกำหนดไว้
 2. มีสภาท้องถิ่นและผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ
 3. มีอิสระในการปกครองตนเองในขอบเขตของกฎหมายและกระทำการกิจกรรมต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลาง
 4. มีงบประมาณและรายได้เพียงพอก กล่าวคือ งบประมาณและรายได้มาจากการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ฯลฯ ซึ่งจะทำให้ท้องถิ่นดำเนินกิจการของตนเองได้อย่าง คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ
 5. มีเขตการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม หมายถึง การกำหนดเขตการปกครองท้องถิ่นแน่นอน ชัดเจน มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น เช่น สภาพทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์
 6. หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจจัดหาเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานในหน่วยงานของตนเองได้
 7. หน่วยการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่น เพื่อให้ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายของท้องถิ่น เพื่อความสงบเรียบร้อยและเป็น ประโยชน์ ต่อท้องถิ่น แต่ไม่ขัดต่อกฎหมายของรัฐ
 8. การควบคุมดูแลของรัฐบาล ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับส่วนกลาง เป็นไปในลักษณะของการควบคุม ดูแล ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และความมั่นคงของประเทศ
- โกวิท พวงงาม (2552 : 33) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้
1. เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และทบวงการเมือง
 2. มีสภาและผู้บริหารระดับท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งตามหลักการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ
 3. มีอิสระในการปกครองตนเอง
 4. มีเขตการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม
 5. มีงบประมาณรายได้เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ
 6. มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง
 7. มีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ
 8. มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของกฎหมายแม่บท
 9. มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะเป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบการปกครองท้องถิ่น คือ หน่วยงานที่มีความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง มีเขตการปกครองที่ชัดเจน มีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ มีบุคลากรในการปฏิบัติงานและงบประมาณเป็นของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บและมีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตกฎหมายแม่บท

ลักษณะสำคัญของการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภายใต้ระบบการปกครองของแต่ละประเทศ ส่วนใหญ่จะประกอบด้วยความแตกต่างหลากหลายของสภาพภูมิประเทศ ดินฟ้าอากาศ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม เชื้อชาติ ภาษา และสภาพปัญหาของพื้นที่ ความแตกต่างหลากหลายนี้ย่อมนำไปสู่ความจำเป็นและความต้องการบริหารจัดการวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันออกไป การจัดทำบริการสาธารณะ โดยรัฐบาล ซึ่งตั้งอยู่ที่ส่วนกลางจึงมีอาจตอบสนองความต้องการ ซึ่งแตกต่างหลากหลายกันนั้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันที่กับสภาพปัญหาของแต่ละท้องถิ่น

ปธาน สุวรรณมงคล (2547 : 4-5) ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. เป็นนิติบุคคล นิติบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยอำนาจของกฎหมาย การเป็นนิติบุคคลจึงเป็นการแสดงถึงฐานะทางกฎหมาย สำหรับการปกครองท้องถิ่นถือเป็นนิติบุคคลในกฎหมายมหาชน โดยมีกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในกฎหมายนั้น ๆ และสามารถก่อหนี้พันธะทางกฎหมาย
2. มีอำนาจหน้าที่เฉพาะ จะมีการดำเนินกิจการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นกาลเฉพาะให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้น ๆ ซึ่งอาจเป็นการระบุน้ำที่ไว้โดยชัดเจนหรืออาจเป็นการระบุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถริเริ่มกระทำการใด ๆ ที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้
3. ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง โดยทั่วไปสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหาร หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นจะมาจากการเลือกตั้งจากประชาชน โดยสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ส่วนผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นอาจมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนหรืออาจมาจากการเลือกตั้งทางอ้อม โดยสภาเป็นผู้เลือกคณะผู้บริหารท้องถิ่นก็ได้ตามที่กฎหมายกำหนด
4. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งนี้ ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม
5. มีอิสระการบริหารอย่างเพียงพอ ในขอบเขตหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนด โดยรัฐบาลกลางมีหน้าที่เพียงสนับสนุนส่งเสริมและกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. มีอำนาจในการจัดหารายได้และใช้จ่ายรายได้อย่างอิสระตามควร มีการจัดหารายได้ในท้องถิ่นของตนอย่างเพียงพอต่อการบริหารงาน มีแหล่งรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

7. มีการกำกับดูแลจากรัฐ การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งของรัฐและจัดตั้งโดยมีกฎหมายรองรับ มีใช้องค์กรที่เป็นอิสระจากรัฐ การกำกับดูแลเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็น ไม่ขัดกับหลักความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2547 : 22) จำแนกลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายจากส่วนกลาง มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอนและมีคณะผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นผู้รับผิดชอบต่อการบริหารงานอย่างเป็นอิสระและมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและมีการบริหารงานของตนเอง

สถาบันพระปกเกล้า (2548 : 15) ได้ระบุไว้ว่า ลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นหากจะแจกแจงลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นสามารถแจกแจงได้ ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นเป็นนิติบุคคล ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการด้านต่างๆ ได้อย่างเป็นอิสระพอสมควร การปกครองท้องถิ่นต้องมีองค์กรที่สามารถรับผิดชอบกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเป็นอิสระตามกฎหมาย คือ ต้องมีองค์กรเป็นนิติบุคคลตั้งขึ้นโดยกฎหมายแยกออกจากส่วนกลาง และสามารถก่อกำพันระทางกฎหมายได้

2. การปกครองท้องถิ่นนั้น ประชาชนต้องมีส่วนร่วม มีสิทธิในการปกครองตัวเอง การดำเนินการกิจกรรมของการปกครองท้องถิ่นนี้ เป็นกระบวนการที่มีใช้กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยกระบวนการทางการเมืองที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ ประชาชนจะเป็นผู้เลือกตัวแทนเพื่อทำหน้าที่บริหารกิจกรรมของท้องถิ่นหรือเข้าร่วมกำหนดนโยบายหรือควบคุมตรวจสอบการดำเนินการของตัวแทนของตนได้

3. การปกครองท้องถิ่นนั้น ประชาชนมีอำนาจอิสระในการบริหารกิจกรรมภายในวงรอบกิจกรรมและในขอบเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบนั้น หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องได้รับมอบอำนาจดำเนินการอย่างเป็นอิสระได้พอสมควร โดยไม่จำเป็นต้องรับฟังคำสั่งจากรัฐบาลกลางหรือหน่วยราชการจากส่วนกลางแต่อย่างใด

4. การปกครองท้องถิ่น มีอำนาจในการจัดหาและใช้จ่ายได้อย่างอิสระ เมื่อเป็นอิสระในการดำเนินการแล้ว หน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องมีอิสระในการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินงาน คือ มีแหล่งรายได้ของตนเอง เช่น การได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลหรือสามารถจัดเก็บภาษีบางประเภทได้รวมทั้งสามารถจัดหารายได้อื่น ๆ ได้เองตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

สรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของการปกครองตนเอง เป็นการปกครองที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและการมีอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ ภายใต้กฎหมายของรัฐหรือประเทศนั้น ๆ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมและความมั่นคงแห่งรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง

ปัญหาของการปกครองส่วนท้องถิ่น

จากภารกิจต่าง ๆ จำนวนมากที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ นั้น ในปัจจุบันมีปัญหาในหลาย ๆ ด้าน มีนักวิชาการได้กล่าวถึงปัญหาของการปกครองท้องถิ่นไทย ดังนี้

สมบูรณ์ สุขสำราญ (2545 : 352-353) ได้กล่าวว่า การบริหารราชการแผ่นดินไทย เน้นหนักไปในการรวมอำนาจมากกว่าการกระจายอำนาจ เนื่องจากปัญหาความมั่นคงของชาติ ลักษณะการบริหารราชการไทยดังกล่าวข้างต้น ได้สร้างปัญหาให้กับการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. ปัญหาด้านโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ปัญหาด้านอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. ปัญหาด้านการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. ปัญหาด้านการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6. ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

รสคนธ์ รัตนเสริมพงศ์ (2547 : 123-138) เห็นว่าการบริหารท้องถิ่นมีปัญหาหลัก 3 ประการ ได้แก่

1. ปัญหาด้านอำนาจท้องถิ่น ประกอบด้วยปัญหาต่างๆ ดังนี้

1.1 ปัญหาด้านอำนาจในการปกครองตนเอง และความเป็นอิสระของท้องถิ่นในส่วนนี้ จะเป็นปัญหาย่อย 2 ประการ ได้แก่ ปัญหาการได้รับการกระจายอำนาจน้อยเกินไป และปัญหาการได้รับการควบคุมตรวจสอบมากเกินไป ปัญหาด้านอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยปัญหาย่อยหลายประการ ได้แก่ ปัญหาการมีอำนาจหน้าที่ที่ไม่เหมาะสม และปัญหาความไม่ชัดเจนในการกำหนดอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่น

2. ปัญหาด้านโครงสร้างของท้องถิ่น ประกอบด้วยปัญหาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 ปัญหาด้านโครงสร้างของระบบการบริหารท้องถิ่น ประกอบด้วย โครงสร้างของระบบ

การบริหารท้องถิ่นไม่เป็นประชาธิปไตย โครงสร้างของระบบการบริหารท้องถิ่นไม่ชัดเจน โครงสร้างของระบบการบริหารท้องถิ่นมีส่วนคาบเกี่ยวกับระบบการบริหารประเทศ โครงสร้างของระบบการบริหารท้องถิ่นที่มีองค์ประกอบไม่เหมาะสม และโครงสร้างของระบบการบริหารท้องถิ่นที่ซับซ้อน

2.2 ปัญหาด้านโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยปัญหาย่อย ๆ ได้แก่
ปัญหาด้าน โครงสร้างหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และปัญหาด้าน โครงสร้างการบริหารงานของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ปัญหาด้านการบริหารงานของท้องถิ่น ประกอบด้วยปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ปัญหาด้านนโยบายและแผนการบริหารท้องถิ่น ประกอบด้วย ปัญหาการกำหนดนโยบาย
และแผน ปัญหาการนำนโยบายและแผนไปปฏิบัติ และปัญหาการควบคุมตรวจสอบและการประเมินผล

3.2 ปัญหาด้านทรัพยากรบุคคลของท้องถิ่น ประกอบด้วย ปัญหาทรัพยากรบุคคลใน
ฝ่ายนิติบัญญัติ ปัญหาทรัพยากรบุคคลในฝ่ายบริหาร และปัญหาทรัพยากรบุคคลในฝ่ายปฏิบัติการ

3.3 ปัญหาทางด้านการคลังของท้องถิ่น ประกอบด้วยปัญหาย่อย 2 ปัญหา คือ ปัญหาด้าน
รายได้ของท้องถิ่น และปัญหาด้านงบประมาณของท้องถิ่น

สงวน ลิ้ม โนมินต์ (2548 : ออนไลน์) ได้แสดงความคิดเห็นของปัญหาของการปกครองท้องถิ่น
ไว้ในบทความ คลังสมอง วิทยาลัยราชอาณาจักร เพื่อสังคมในหัวข้อรัฐธรรมนูญกับการปกครองท้องถิ่น
ดังนี้

1. ปัญหาด้านโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลักการสำคัญของการปกครอง
ส่วนท้องถิ่น คือ ให้คนในท้องถิ่นปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น แต่ในอดีต
ได้มีกฎหมายฉบับกำหนดโครงสร้างการบริหารท้องถิ่นไว้หลากหลายรูปแบบทำให้เกิดความแตกแยก
สับสน รวมทั้งการที่ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน
จึงถูกมองว่าการบริหารกิจการของท้องถิ่นอาจไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เช่น
องค์การบริหารส่วนจังหวัด สุขาภิบาล เมืองพัทยา

2. ปัญหาด้านอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบจะกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจนในกฎหมาย และมีอยู่หลายประการ
แต่ในความเป็นจริงแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับมีอำนาจหน้าที่และการให้บริการสาธารณะ
แก่ประชาชนในท้องถิ่นของตนเองน้อย เนื่องจากมีหน้าที่ซ้ำซ้อนกับราชการบริหารส่วนภูมิภาค

3. ปัญหาด้านการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาสำคัญในเรื่องนี้ คือ ปัญหา
เรื่อง รายได้ของท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้จากภาษี ดังนี้ ภาษีที่องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงป่าที่ ภาษีป้าย อากรฆ่าสัตว์ ภาษีที่เป็น
ของรัฐบาล รัฐบาลจัดเก็บเพิ่มและจัดสรรให้แก่ท้องถิ่น เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิตและภาษี

ที่เป็นของท้องถิ่น รัฐบาลจัดเก็บให้ท้องถิ่น ได้แก่ ภาษีรถยนต์และล้อเลื่อน อย่างไรก็ตาม ภาษีรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ มีรายได้น้อยมากซึ่งอยู่ระหว่างร้อยละ 6-7 ของรายได้รัฐบาล จึงไม่เพียงพอต่อการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พนักงาน หรือ ข้าราชการท้องถิ่นเป็นผู้รับนโยบายของผู้บริหาร ไปใช้ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายกำหนดให้มีองค์กรบริหารงานบุคคลของท้องถิ่นแต่ละรูปแบบแตกต่างกัน ทำให้ไม่เอื้ออำนวยต่อการไหลเวียนและมีความเหลื่อมล้ำกันในความก้าวหน้า

5. ปัญหาด้านการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลักการปกครองท้องถิ่น คือ ต้องให้คนในท้องถิ่นตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองภายในกรอบของกฎหมายรัฐหรือผู้แทนของรัฐเข้าไปกำกับดูแลเท่าที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประเทศชาติโดยรวม แต่การปกครองท้องถิ่นไทยในอดีตข้าราชการส่วนภูมิภาคจะเข้าไปมีบทบาทในฐานะผู้ควบคุมหรือผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยปฏิบัติงานเป็นผู้บริหารหรือพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกตำแหน่งหนึ่ง ทำให้การบริหารงานท้องถิ่นไม่อิสระเท่าที่ควร และมุ่งเน้นตอบสนองนโยบายของส่วนกลาง หรือส่วนภูมิภาคมากกว่าความต้องการในท้องถิ่น

6. ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในอดีตที่ผ่านมาประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองน้อยมาก การมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งสภาท้องถิ่น แต่เมื่อเลือกตั้งเสร็จสิ้นมีสมาชิกสภาท้องถิ่นมีคณะผู้บริหารแล้วประชาชนจะไม่มีส่วนร่วมอย่างอื่นเลย ในกรณีที่ประชาชนสนใจจะมีส่วนร่วมในทางปฏิบัติก็พบว่าไม่มีช่องทางที่เปิดให้ประชาชนทำอะไร ได้มากนัก ซึ่งทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดพลัง ขาดความร่วมมือ และขาดความสนใจจากประชาชน ส่งผลให้การปกครองท้องถิ่นซึ่งเป็นการปกครองของคนในท้องถิ่นเอง ประสบความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง

สรุปได้ว่า ปัญหาของการปกครองท้องถิ่นไทยเกิดจากการบริหารราชการแผ่นดินไทยที่เน้นหนักไปในการรวมอำนาจมากกว่าการกระจายอำนาจ เนื่องจากปัญหาความมั่นคงของชาติ ลักษณะการบริหารราชการไทยดังกล่าวข้างต้น ได้สร้างปัญหาให้กับการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ปัญหาด้านโครงสร้างขององค์กรปกครองท้องถิ่น ปัญหาด้านอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่น ปัญหาด้านการคลังขององค์กรปกครองท้องถิ่น ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองท้องถิ่น ปัญหาด้านการกำกับดูแลองค์กรปกครองท้องถิ่น ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น กำเนิดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรม

การปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเอง มีการเลือกตั้งมีองค์การหรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเอง และที่สำคัญก็คือประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง โดยมีหน่วยงานและนักวิชาการ ได้กล่าวถึงแนวทางการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2546 : 4) ได้กล่าวถึง การกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. หน่วยงานการปกครองท้องถิ่น ต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ เช่น ภาษีอากร
2. มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมด เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง
3. มีอำนาจในการบริหารงาน จัดทำกิจกรรมและวินิจฉัยสั่งการได้เองพอสมควรตั้งงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง
4. ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมาย ได้เป็นนิติบุคคล หน่วยงานการปกครองเหล่านี้มีงบประมาณ และทรัพย์สินเป็นของตนเอง และไม่ขึ้นตรงต่อหน่วยงานการปกครองส่วนกลางเพียงแต่กำกับดูแลให้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

ปธาน สุวรรณมงคล (2547 : 17-18) ได้กล่าวถึง แนวทางการดำเนินงานในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามาดำเนินการแทนราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคนั้น มีแนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1. การกระจายอำนาจภารกิจหน้าที่ รัฐได้มอบภารกิจหน้าที่บางประการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบดำเนินการแทนรัฐ เช่น การจัดการศึกษาบางระดับ การให้บริการสาธารณสุข เป็นต้น
2. การกระจายอำนาจการตัดสินใจ ในภารกิจที่รัฐบาลมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปดำเนินการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจตัดสินใจ มีอิสระในภารกิจหน้าที่นั้นด้วย
3. การกระจายทรัพยากรการบริหาร เมื่อรัฐบาลมอบหน้าที่และอำนาจตัดสินใจไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว จะต้องมอบทรัพยากรการบริหาร ได้แก่ รายได้จากการจัดเก็บภาษีในเขตจำนวนบุคลากรที่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่
4. การกระจายการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการบ้านเมืองให้แก่ประชาชน เป็นการเปิดมิติให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การให้สิทธิแก่ประชาชนในการเข้าชื่อเพื่อขอให้มีการพิจารณาถอดถอนนักการเมืองท้องถิ่นที่มีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งต่อไป
5. การกระจายอำนาจความรับผิดชอบที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ การกระจายอำนาจหน้าที่และทรัพยากรการบริหารให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องควบคู่ไปกับการทำให้ผู้บริหารท้องถิ่น

หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นมีความรับผิดชอบที่โปร่งใสตรวจสอบได้ด้วย โดยมีการกำกับดูแลจากรัฐและประชาชนในท้องถิ่นด้วย

พิธีสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และศุภวัฒน์กร วงศ์ชนาวสุ (2549 : 9) ได้ให้แนวคิดหลักการกระจายอำนาจการปกครองจะต้องมีสาระสำคัญดังนี้

1. มีการจัดตั้งองค์กรเป็นนิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากส่วนกลาง หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นนี้มีหน้าที่ มีงบประมาณ มีทรัพย์สินเป็นของตนเอง
2. การเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารงานบุคคล และการเงินการคลังของตนเอง
3. การบริหารราชการแผ่นดินและการบริหารราชการท้องถิ่น รัฐกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตัดสินใจในกิจกรรมมากขึ้นเพียงแต่กำกับควบคุมดูแลให้การสนับสนุนส่งเสริมด้านเทคนิควิชาการ และตรวจสอบติดตามประเมินผล
4. การมีประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีการให้บริการสาธารณะให้ดีขึ้นกว่าเดิมมีคุณภาพมาตรฐาน มีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นวิธีการที่รัฐบาลมอบอำนาจบางส่วนให้กับท้องถิ่นดูแลและจัดทำกิจการ การกระจายอำนาจการตัดสินใจ การกระจายทรัพยากรการบริหาร การกระจายการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการบ้านเมืองให้แก่ประชาชน และการบริการสาธารณะบางเรื่องตามสมควรภายในเขตของแต่ละท้องถิ่นและแบ่งเบาภาระของรัฐบาล สามารถแก้ไขปัญหารับปรุงท้องถิ่นให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารงานด้านการคลังและการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่น เพื่อให้สามารถจัดสรรงบประมาณของตนเองได้อย่างอิสระ มีบุคลากรเป็นของตนเอง กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมีความเหมาะสมควบคู่กับการเสริมสร้างศักยภาพพร้อมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลที่ดีโดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับความบังคับบัญชาของรัฐบาล เพียงแต่อยู่ในความควบคุมดูแลเท่านั้น

ความหมายของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจเป็นความพยายามในการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ตลอดจนมีบทบาทในการร่วมตรวจสอบ แต่ยังมีประชาชนจำนวนมากที่ยังไม่เข้าใจความหมายของการกระจายอำนาจ ดังนั้น จึงได้มีนักวิชาการให้ความหมายของการกระจายอำนาจ ไว้ดังนี้

สิตางค์ แสงสุรีย์วัชรรา (2545 : 12) ได้กล่าวถึงการกระจายอำนาจว่า หมายถึง หลักการจัดระเบียบการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตย เป็นการถ่ายโอนภารกิจ หรือถ่ายโอนอำนาจ

จากส่วนกลางไปสู่ส่วนท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) และมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง

สยาม คำปรีดา (2547 : 128) ให้คำนิยามการกระจายอำนาจว่า หมายถึง การบริหารจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นหรือการกระจายอำนาจบางส่วนให้แก่หน่วยงานการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้มีอำนาจดำเนินกิจการภายในอาณาเขตของตน ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นหรือองค์กรนั่นเอง โดยส่วนราชการกลางเพียงแต่ควบคุมแต่ไม่ได้เข้าไปบังคับบัญชาสั่งการ

โกวิท พวงงาม (2548 : 36) ได้ให้ความหมายการกระจายอำนาจว่า หมายถึง การโอนกิจการสาธารณะบางเรื่องจากรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนกลาง ไปให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศ หรือหน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระ จากองค์กรปกครองส่วนกลาง

จากความหมายของการกระจายอำนาจพอสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจเป็นการบริหารการจัดการการปกครองประเทศ โดยการโอนอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่นที่ได้มาจากการเลือกตั้ง ทำการดำเนินการปกครองตนเองโดยอิสระภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระของส่วนกลางด้วย

ขั้นตอนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 ได้แบ่งอำนาจหน้าที่และจัดสรรรายได้ระหว่างส่วนราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคกับส่วนท้องถิ่นได้มีการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2545 : 198-199) ได้กำหนดขั้นตอนของการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

1. ในช่วง 4 ปีแรก (พ.ศ. 2544-2547) จะเป็นช่วงการปรับปรุงระบบบริหารภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสร้างความพร้อมในการรองรับการถ่ายโอนภารกิจ บุคลากร งบประมาณและทรัพย์สินรวมทั้งแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลังจากการถ่ายโอนในช่วง 4 ปีแรกสิ้นสุด

2. ช่วงปี (พ.ศ. 2548-2553) จะเป็นช่วงการปรับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชนที่จะต้องเรียนรู้ร่วมกันในการถ่ายโอนภารกิจ การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินกิจการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ได้ดีขึ้น และทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและความโปร่งใส

3. หลังจากปี พ.ศ. 2554 เป็นต้นไป ประชาชนในท้องถิ่นจะมีคุณภาพที่ดีขึ้น สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546ข : 15-18) ได้ระบุไว้ว่า การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทย มีรายละเอียดดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 78 กำหนดหลักการเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในภารกิจของท้องถิ่นได้เอง พัฒนาระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น และระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐาน นอกจากนี้ในหมวด 9 ตั้งแต่มาตรา 282-290 ได้กำหนดให้รัฐจะต้องให้ความอิสระแก่ท้องถิ่น ตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง โดยรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมาย และเพื่อกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยังกำหนดอำนาจของประชาชนในการ ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และการเสนอให้สภาท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่น

2. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐ กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง การจัดสรร สัดส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงหน้าที่ระหว่างรัฐ กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง

3. แผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2543 กำหนดกรอบ แนวคิด เป้าหมายและแนวทางการกระจายอำนาจ เพื่อให้การกระจายอำนาจบรรลุตามเจตนารมณ์ ที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญฯ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ไม่เป็นแผนที่เบ็ดเสร็จมีกระบวนการ ที่ยืดหยุ่น และสามารถปรับวิธีให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ได้กำหนดกรอบไว้ 3 ด้าน คือ

3.1 ความอิสระในการกำหนดกรอบนโยบายและการบริหารจัดการ โดยยังคงรักษาความ เป็นรัฐเดี่ยวและควมมีเอกราชของประเทศ การมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและความมั่นคง ของชาติเอาไว้ได้ ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองท้องถิ่นภายใต้ ระบอบประชาธิปไตย

3.2 ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยปรับบทบาท ของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้ส่วนท้องถิ่นเข้ามาดำเนินการแทน เพื่อให้ราชการบริหาร ส่วนกลางและส่วนภูมิภาครับผิดชอบภารกิจมหภาคและภารกิจที่เกินขีดความสามารถขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน

3.3 ด้านนโยบายและด้านกฎหมายเท่าที่จำเป็น สนับสนุนด้านเทคนิควิชาการและตรวจสอบติดตามประเมินผล

4. แนวทางการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้ ประกอบด้วย

4.1 การถ่ายโอนภารกิจ และการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดภารกิจการถ่ายโอนพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ยังขึ้นอยู่กับความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะรับการถ่ายโอนรวมทั้งการสร้างกลไกและระบบควบคุมคุณภาพมาตรฐานมารับรอง ตลอดจนการปรับปรุงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

4.2 การกระจายอำนาจเงิน การคลังและงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องมีการพิจารณาภาพรวมรายได้ของท้องถิ่น 3 องค์ประกอบ คือ รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บและจัดหาทั้งที่เป็นภาษีและรายได้อื่น รายได้ของรัฐจัดแบ่งหรือจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเพิ่ม และรายได้ประเภทอุดหนุน

4.3 แนวทางการถ่ายโอนบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการบริหารงานบุคคล โดยการโอนบุคลากรต้องสอดคล้องกับภาระหน้าที่ และความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งยังต้องมีความราบรื่น คล่องตัว สอดคล้องกับความจำเป็น ความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความยืดหยุ่น ชูใจให้คนทำงานในท้องถิ่นมีหลักประกันความก้าวหน้า ยึดหลักการตามระบบคุณธรรม และต้องมีมาตรฐานใกล้เคียงกับมาตรฐานการบริหารงานบุคคลของเจ้าหน้าที่รัฐอื่น ๆ

4.4 แนวทางการพัฒนาระบบการตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคประชาสังคม เพื่อให้การบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ทั้งยัง ปรับปรุงกลไกการตรวจสอบทางการเงินและการใช้จ่ายงบประมาณ การให้ภาคเอกชนเข้ามาช่วยเสริมการทำงานตรวจสอบของภาครัฐ และส่งเสริมให้ประชาชนและภาคประชาคม เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในด้านนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งจัดซื้อจัดจ้างและร่วมตรวจสอบติดตามประเมินผล

4.5 การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีภารกิจที่จะต้องดำเนินการ ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการปรับโครงสร้างภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจ การพัฒนาองค์กรในระดับจังหวัด การปรับปรุงระบบการวางแผน ระบบงบประมาณ ระบบบัญชี ระบบการบริหารงานบุคคล ระบบติดตามตรวจสอบ และระบบข้อมูล การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและผู้บริหารท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนและภาคประชาสังคมในการตรวจสอบ

4.6 การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนภารกิจการแก้ไขกฎหมาย มีสาระเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ได้แก่ การปรับปรุงกฎหมายงบประมาณเพื่อรองรับการจัดสรรเงินจากภาครัฐ การจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยระบบงบประมาณท้องถิ่นและระบบการตรวจสอบทางการเงินและการคลัง ทั้งภายในและภายนอก การปรับปรุงระบบการกำกับดูแลของราชการส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาคให้มีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงกับระบบศาลปกครอง การปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาค การจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น การจัดให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารบุคคลเพื่อรองรับการถ่ายโอนข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

4.7 กลไกกำกับดูแลการถ่ายโอนภารกิจและการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการ โดยกลไกดังกล่าวจะมีหน้าที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจ โดยมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องและประชาชนมีกระบวนการตัดสินใจที่รวดเร็วเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการถ่ายโอน มีการศึกษาพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการ วิธีการ และแนวทางการถ่ายโอนภารกิจอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์

4.8 การสร้างระบบประกันคุณภาพบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยหน่วยงานราชการส่วนกลางยังคงต้องกำหนดมาตรฐานทั่วไปของการจัดบริการสาธารณะเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกำกับในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาคุณภาพการจัดบริการสาธารณะ โดยมีการแข่งขันระหว่างท้องถิ่น ตลอดจนรัฐหรือองค์กรกลางเข้าร่วมทำการประเมินร่วมกับประชาชนและประชาสังคม

5. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงเกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจทั้งในฐานะผู้ปฏิบัติและผู้สนับสนุนการดำเนินงาน ตามแนวทางการถ่ายโอนในด้านต่างๆ ดังนี้

5.1 การถ่ายโอนภารกิจและการจัดงบประมาณหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการกระจายอำนาจฯ และคณะอนุกรรมการต่าง ๆ ภายใต้คณะกรรมการกระจายอำนาจฯ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนภารกิจ รับผิดชอบภารกิจที่ต้องถ่ายโอนในกลุ่มภารกิจด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว โดยมีภารกิจด้านการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องการประสานการจัดทำแผนพัฒนา และการพัฒนาระบบข้อมูล เพื่อการจัดทำแผนพัฒนา หน่วยรับงานรับผิดชอบ คือ สำนักงานพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

5.2 การกระจายอำนาจการเงิน การคลังและงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการกระจายอำนาจฯ และคณะอนุกรรมการต่าง ๆ ภายใต้คณะกรรมการกระจายอำนาจฯ ที่เกี่ยวข้องกับ การเงิน การคลัง และงบประมาณ หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น

5.3 แนวทางการถ่ายโอนบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการบริหารงานบุคคล กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการกระจายอำนาจฯ และคณะอนุกรรมการต่าง ๆ ภายใต้คณะกรรมการกระจายอำนาจฯ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนบุคลากรที่ได้ทำหน้าที่ประสานงาน และมอบหมายให้กลุ่มส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดทำหน้าที่เป็นศูนย์ถ่ายโอนบุคลากรในระดับจังหวัด ทุกจังหวัดรับผิดชอบการจัดทำ และปรับปรุงมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักงานพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น

5.4 แนวทางการพัฒนาระบบตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคประชาสังคม กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การจัดโครงสร้างหน่วยงานของกรม ให้มีส่วนรับผิดชอบเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคประชาสังคมขึ้น รับผิดชอบในการประสานงาน การพัฒนาองค์ความรู้และแนวทางการดำเนินการให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

5.5 การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นถือเป็นภารกิจโดยตรงที่จะต้องดำเนินการในเรื่องดังกล่าว คือ การเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปรับโครงสร้างภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจ การปรับปรุงระบบการวางแผน ระบบงบประมาณระบบบัญชี ระบบการบริหารงานบุคคล ระบบติดตามตรวจสอบ และระบบข้อมูลกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและผู้บริหารท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของประชาชน และภาคประชาสังคมในการตรวจสอบหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กองกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศท้องถิ่น สถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

5.6 การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนภารกิจกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การปรับปรุงระเบียบเพื่อรองรับภารกิจ การถ่ายโอน ได้แก่ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2541 หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

5.7 กลไกกำกับดูแลการถ่ายโอนภารกิจ และการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการกระจาย

อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการ

5.8 การสร้างระบบประกันคุณภาพบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจที่เกี่ยวข้อง โดยการดำเนินงานศึกษาวิจัย เรื่อง นโยบายและแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้การกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการดำเนินการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เริ่มตั้งแต่การเตรียมความพร้อมในด้านการรับรองถ่ายโอนภารกิจไปจนถึงการดำเนินการถ่ายโอน การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน ให้ประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพที่ดีขึ้น สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยกำหนดให้รัฐบาลต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในภารกิจของท้องถิ่น ได้เอง พัฒนาระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น ระบบสาธารณสุขูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐาน และรัฐบาลต้องให้ความอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักการปกครองตนเอง โดยมีอิสระในการในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารบุคคล การเงินการคลังและมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง รัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมาย โดยมีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น และสนับสนุนการดำเนินงาน

รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในปัจจุบันมีหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น โดยสภาวการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ได้ทำให้ประชาชนมีความตื่นตัว และมีความเข้าใจในการปกครองตนเองมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ประกอบกับการพัฒนาของประเทศ ได้ทำให้ท้องถิ่นมีความเจริญขึ้นเป็นลำดับ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงรูปแบบการปกครองท้องถิ่นไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เปลี่ยนไป เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองตนเองให้มากที่สุด อันเป็นเป้าหมายสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครอง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2552 : ออนไลน์) ได้กล่าวว่า สำหรับการปกครองท้องถิ่นของไทยในปัจจุบันมี 2 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบการปกครองท้องถิ่นทั่วไป ได้แก่

1.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) มีโครงสร้างการบริหาร คือ สภาองค์การบริหาร

ส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้กำกับดูแล

1.2 เทศบาล มีโครงสร้างการบริหาร คือ สภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้กำกับดูแล

1.3 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีโครงสร้างการบริหาร คือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีนายอำเภอเป็นผู้กำกับดูแล

2. รูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ซึ่งมีฐานะเป็นทบวงการเมือง และนิติบุคคล โดยในประเทศไทยมีอยู่ 2 แห่ง คือ

2.1 กรุงเทพมหานคร มีโครงสร้างการบริหาร คือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สภากรุงเทพมหานคร และสภาเขต

2.2 เมืองพัทยา มีโครงสร้างการบริหาร คือ สภาเมืองพัทยา นายกเมืองพัทยา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นปัจจุบันมี 5 รูปแบบ คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ผู้วิจัยได้ การศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร ดังนั้น จึงขอกล่าวเฉพาะรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานการบริหารราชการตามหลักการกระจายอำนาจ ปกครอง โดยรัฐบาลเป็นผู้กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้บริหารราชการ ในการจัดทำบริการสาธารณะ มีผู้บริหารและสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้ง โดยตรงของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ โดยมีหน่วยงานรัฐบาลในระดับจังหวัดและในระดับอำเภอ ทำหน้าที่เป็นหน่วยกำกับดูแลการบริหารราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง

ความหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล

ความหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการควบคุมดูแล คือ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้กล่าวถึง ความหมายโครงสร้าง ไว้ดังนี้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550ข : 67) ได้ให้คำนิยามขององค์การบริหารส่วนตำบล ไว้ว่า เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและ องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ที่สภาตำบลที่มีรายได้ โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยสามารถจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศ กระทรวงมหาดไทย และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในประกาศนั้นให้ระบุชื่อและเขตของ องค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย และให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550 : 67) กล่าวว่า โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สภาพองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน สภาพองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสองคน ซึ่งเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้าน ให้สภาพองค์การบริหาร ส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหกคน และในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงสองหมู่บ้าน ให้สภาพองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาพองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสามคน ซึ่งอายุของสภาพองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดคราวละสี่ปีนับตั้งแต่วันเลือกตั้ง สำหรับนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน โดยให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดำรงตำแหน่งนับตั้งแต่วันเลือกตั้งและมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปีนับตั้งแต่วันเลือกตั้ง และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ไม่เกินสองคน และแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคน เป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารงาน

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นมาตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 มีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชน เพื่อเป็นผู้แทนของแต่ละหมู่บ้าน ไปเป็นสมาชิกสภาพองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550 : 82-85) กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (ตามมาตรา 66) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายขององค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำตามมาตรา 67 และหน้าที่อาจจัดทำตามมาตรา 68 ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (มาตรา 66)
2. หน้าที่ต้องทำ (ตามมาตรา 67) ดังนี้
 - 2.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
 - 2.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอย

และสิ่งปฏิกูล

- 2.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- 2.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 2.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 2.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- 2.7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 2.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากร

ให้ตามความจำเป็นและสมควร

3. หน้าที่อาจจัดทำกิจการ (ตามมาตรา 68) ดังนี้

- 3.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและเพื่อการเกษตร
- 3.2 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 3.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- 3.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- 3.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- 3.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- 3.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- 3.8 การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน
- 3.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 3.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- 3.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- 3.12 การท่องเที่ยว
- 3.13 การผังเมือง

4. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 68 นั้น

ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐในอันที่จะดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้ หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าว ให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ นำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย (ตามมาตรา 69)

5. การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดทำงบประมาณการจัดซื้อ จัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยกา
นั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทย กำหนด (ตามมาตรา 69/1)

6. เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีสิทธิได้รับทราบข้อมูลและข่าวสารจากทางราชการ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของทางราชการ ในตำบล เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ (ตามมาตรา 70)

7. องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อใช้บังคับในเขต ขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ ขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลออกข้อบัญญัติหรือ ให้มีอำนาจออกข้อบัญญัติ ในการนี้จะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วย ก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษปรับเกินหนึ่งพันบาท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น (ตามมาตรา 71)

8. การบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยกา
นั้น และเพื่อประโยชน์แก่กิจการองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลอาจขอให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานบริหารราชการ ส่วนท้องถิ่น ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราวได้โดย ไม่ขาดจากต้นสังกัดเดิม (ตามมาตรา 72)

9. องค์การบริหารส่วนตำบลทำกิจการนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหรือร่วมกับสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อกระทำการกิจการร่วมกันได้ ทั้งนี้ เมื่อได้รับความยินยอมจากสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องและกิจการนั้นเป็น กิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน (ตามมาตรา 73)

นอกจากอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 แล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลยังต้องปฏิบัติหน้าที่ตามพระราช บัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองในส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ดังนี้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550 : 159-160) กล่าวว่า ในด้านการกำหนดอำนาจและ หน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะในมาตรา 16 ซึ่งกำหนดให้เทศบาล เมืองพัทยา และ องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของ ประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
4. การสาธารณสุขูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
5. การสาธารณสุขูปการ
6. การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
7. การพาณิชย์และการส่งเสริมการลงทุน
8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาส
11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การส่งเสริมกีฬา
15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
17. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
18. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย
19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล
20. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่น ๆ
24. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
25. การผังเมือง
26. การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
28. การควบคุมอาคาร
29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

31. กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดความรับผิดชอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้

อำนาจตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550 : 78-79) มีดังนี้

1.1 กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ขอบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

1.2 สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.3 แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

1.4 วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

1.5 รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

2. อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550 : 72) มีดังนี้

2.1 ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.2 พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

2.3 ควบคุมการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมายนโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

3. รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550 : 87) มีดังนี้

3.1 รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.2 รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.3 รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.4 ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับตามที่จะมีกฎหมายกำหนดไว้

- 3.5 เงินและทรัพย์สินอื่นที่ผู้ถือศึให้
- 3.6 รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้
- 3.7 เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
- 3.8 รายได้อื่นที่จะมีกฎหมายกำหนดให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล
4. รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550:87) ดังนี้
 - 4.1 เงินเดือน
 - 4.2 ค่าจ้าง
 - 4.3 เงินค่าตอบแทนอื่น ๆ
 - 4.4 ค่าใช้สอย
 - 4.5 ค่าวัสดุ
 - 4.6 ค่าครุภัณฑ์
 - 4.7 ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้างและทรัพย์สินอื่น ๆ
 - 4.8 ค่าสาธารณูปโภค
 - 4.9 เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่น
 - 4.10 รายจ่ายอื่นใดตามข้อผูกพัน หรือตามที่กฎหมายหรือระเบียบของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

จากอำนาจหน้าที่และภารกิจดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การบริหารราชการท้องถิ่นในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น รัฐได้กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นทั้งในด้านการพัฒนาระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น และระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดจนให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหลายมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 ให้เป็นปัจจุบัน (ราชกิจจานุเบกษา . 2548 : 46-57) อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 มาตรา 16 และมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติกำหนด

แผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงออกระเบียบไว้ ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546

บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งอื่นใดซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทนข้อ 4 ในระเบียบนี้

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง ยกเว้นกรุงเทพมหานคร

“สภาท้องถิ่น” หมายความว่า สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สภาเทศบาล สภาเมืองพัทยา สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น” หมายความว่า คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการพัฒนาเทศบาล คณะกรรมการพัฒนาเมืองพัทยา คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น” หมายความว่า คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเมืองพัทยา คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น” หมายความว่า คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาล คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเมืองพัทยา คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“อำเภอ” หมายความว่า รวมถึงกิ่งอำเภอด้วย

“ผู้บริหารท้องถิ่น” หมายความว่า นายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“สมาชิกสภาท้องถิ่น” หมายความว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภา

เทศบาล สมาชิกสภาเมืองพัทยา สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“นายอำเภอ” หมายความว่ารวมถึงปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอด้วย

“ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดเทศบาล ปลัดเมืองพัทยา ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน” หมายความว่า ผู้อำนวยการกองแผน และงบประมาณ ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน หัวหน้ากองวิชาการและแผน หัวหน้างานวิเคราะห์นโยบายและแผน หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกันกับตำแหน่งดังกล่าว

“พนักงานส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า ข้าราชการส่วนจังหวัด พนักงานเทศบาล พนักงานเมืองพัทยา พนักงานส่วนตำบล และพนักงานหรือข้าราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“แผนพัฒนา” หมายความว่าแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนาสามปี

“แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา” หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อำเภอ และแผนชุมชน

“แผนพัฒนาสามปี” หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

“แผนการดำเนินงาน” หมายความว่า แผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่แสดงถึงรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาและกิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ นั้น

“โครงการพัฒนา” หมายความว่า โครงการที่มีวัตถุประสงค์สนองต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และดำเนินการเพื่อให้การพัฒนาบรรลุตามวิสัยทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดไว้

“การแก้ไข” หมายความว่า การแก้ไขข้อผิดพลาดในแผนพัฒนาหรือแผนการดำเนินงานให้ถูกต้อง โดยไม่ทำให้วัตถุประสงค์และสาระสำคัญเดิมเปลี่ยนแปลงไป

“การเพิ่มเติม” หมายความว่า การเพิ่มเติมแผนงาน โครงการที่ไม่มีอยู่ในแผนพัฒนาสามปี ให้ปรากฏไว้ในแผนพัฒนาสามปี

“การเปลี่ยนแปลง” หมายความว่า การทำให้วัตถุประสงค์และสาระสำคัญของแผนพัฒนา เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

ข้อ 5 ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจตีความและวินิจฉัย ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเพื่อดำเนินการ ให้เป็นไปตามระเบียบนี้ได้

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจยกเว้นหรือผ่อนผันการปฏิบัติตาม ระเบียบนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในเขตจังหวัด แล้วรายงานกระทรวงมหาดไทยทราบ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ยกเว้นหรือผ่อนผัน

ข้อ 6 การจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องสอดคล้องกับระเบียบว่าด้วยการ ประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อ 7 องค์กรจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

- (1) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น
- (2) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ข้อ 8 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย

(1) ผู้บริหารท้องถิ่น	ประธานกรรมการ
(2) รองนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นทุกคน	กรรมการ
(3) สมาชิกสภาท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน	กรรมการ
(4) ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน	กรรมการ
(5) ผู้แทนภาคราชการและ/หรือรัฐวิสาหกิจที่ผู้บริหารท้องถิ่น
คัดเลือกจำนวน ไม่น้อยกว่าสามคน	กรรมการ
(6) ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือก
จำนวน ไม่น้อยกว่าสามคนแต่ไม่เกินหกคน	กรรมการ
(7) ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	กรรมการ
	และเลขานุการ
(8) หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน	ผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการตาม ข้อ 8 (3) (4) (5) และ (6) ให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีและอาจได้รับ การคัดเลือกอีกได้

ข้อ 9 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย

(1) ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ประธานกรรมการ
(2) หัวหน้าส่วนการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	กรรมการ
(3) ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่น
คัดเลือกจำนวนสามคน	กรรมการ
(4) หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน	กรรมการ
และเลขานุการ
(5) เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนหรือพนักงาน
ส่วนท้องถิ่นที่ผู้บริหารท้องถิ่นมอบหมาย	ผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการตาม ข้อ 9 (3) ให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีและอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้

ข้อ 10 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (1) กำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น โดยพิจารณาจาก
 - (1.1) อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ที่มีผลกระทบต่อประโยชน์สุขของประชาชน เช่น การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การผังเมือง
 - (1.2) ภารกิจถ่ายโอนตามกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ
 - (1.3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ กลุ่มจังหวัดและจังหวัด โดยให้น้ำหนัก
ดำเนินการในยุทธศาสตร์ที่สำคัญและมีผลต่อประชาชนโดยตรง เช่น การแก้ไขปัญหาความยากจน การป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพ
 - (1.4) กรอบนโยบาย ทิศทาง แนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในเขตจังหวัด
 - (1.5) นโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นที่แถลงต่อสภาท้องถิ่น
 - (1.6) แผนชุมชน

ในการนำประเด็นข้างต้นมาจัดทำแผนพัฒนา ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคำนึงถึงสถานะทางการคลังของท้องถิ่นและความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการมาประกอบการพิจารณาด้วย

(2) ร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนา เสนอแนะแนวทางการพัฒนา และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำร่างแผนพัฒนา

ในการจัดทำร่างแผนพัฒนาให้เทศบาล เมืองพัทยา องค์กรบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง นำปัญหาความต้องการจากแผนชุมชนที่เกินศักยภาพของ

ชุมชนที่จะดำเนินการเองได้มาพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนา แต่หากเกินศักยภาพของเทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง ให้เสนอปัญหา ความต้องการไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด และให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด นำมาพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามอำนาจหน้าที่

- (3) พิจารณาร่างแผนพัฒนาและร่างแผนการดำเนินงาน
- (4) ให้ความเห็นชอบร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงานตาม ข้อ 19 (2)
- (5) พิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา
- (6) แต่งตั้งที่ปรึกษา คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานอื่นเพื่อช่วยปฏิบัติงาน

ตามที่เห็นสมควร

(7) ในกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ให้คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ประสานกับประชาคมหมู่บ้าน ในการรวบรวม วิเคราะห์ปัญหา ความต้องการของประชาชน ในท้องถิ่นและจัดทำเป็น โครงการหรือกิจกรรมเพื่อประกอบในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

ข้อ 11 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีหน้าที่จัดทำร่างแผนพัฒนา ให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นกำหนด จัดทำร่างแผนการดำเนินงาน และจัดทำร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงานตาม ข้อ 19 (1)

ข้อ 12 การประชุมของคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการติดตามและประเมินผล คณะอนุกรรมการและคณะทำงานต้องมี กรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดแล้วแต่กรณีจึงจะเป็นองค์ประชุม

ให้ประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของการประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนนถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 13 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติตาม (1) และไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม (2) ถึง (7) ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์ สุจริต สามารถตรวจสอบพฤติกรรมได้
- (2) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้น
- (3) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น
- (4) เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาทำกับองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นที่ตนเป็นกรรมการ

- (5) ดิเคยาเสพคิคให้โทษ
- (6) เกยถูกล้อออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ
- (7) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปและพ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ทรงคุณวุฒิ เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท
- ข้อ 14 ผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีและอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้
- ข้อ 15 ผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้
- (1) ครบวาระการดำรงตำแหน่ง
 - (2) ตาย
 - (3) ลาออก โดยยื่นหนังสือต่อประธานกรรมการที่ตนดำรงตำแหน่ง
 - (4) คณะกรรมการที่ผู้ทรงคุณวุฒิดำรงตำแหน่งอยู่เห็นว่ามีเหตุอันควรและมีมติจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสามให้ออก
- (5) มีลักษณะต้องห้ามตาม ข้อ 13
- ข้อ 16 การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามิให้ดำเนินการตามระเบียบนี้ โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้
- (1) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจัดประชุมประชาคมท้องถิ่น ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น รับทราบปัญหา ความต้องการ ประเด็นการพัฒนา และประเด็นที่เกี่ยวข้องตลอดจนความช่วยเหลือทางวิชาการ และแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อนำมากำหนดแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามิ โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามิ
 - (2) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวบรวมแนวทางและข้อมูล นำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามิแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น
 - (3) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามิ เพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น
 - (4) ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามิ และประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนามิ

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนา ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อน แล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติ และประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ต่อไป

ข้อ 17 การจัดทำแผนพัฒนาสามปี ให้ดำเนินการตามระเบียบนี้ โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

(1) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชาคมท้องถิ่น กำหนดประเด็นหลักการ พัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งสอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของประชาคมและชุมชน โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา จากหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

(2) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมประเด็น หลักการพัฒนา ปัญหา ความต้องการ และข้อมูลนำมาจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี แล้วเสนอ คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

(3) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

(4) ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาสามปีและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีต่อสภา องค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติและ ประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี ต่อไป

ข้อ 18 แผนพัฒนาสามปีให้จัดทำและทบทวนให้แล้วเสร็จภายใน เดือน มิถุนายน ก่อน งบประมาณประจำปี

ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจขยายเวลาการจัดทำแผนพัฒนาสามปีแล้วรายงานกระทรวงมหาดไทยทราบ

ในกรณีของเทศบาลผู้ว่าราชการจังหวัดอาจมอบอำนาจให้นายอำเภอได้ เมื่อมีการขยายเวลา ให้แจ้งจังหวัดเพื่อรายงานกระทรวงมหาดไทยทราบ

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล อำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดตามวรรคสองให้เป็น อำนาจของนายอำเภอแล้วแจ้งจังหวัดเพื่อรายงานกระทรวงมหาดไทยทราบ

ข้อ 19 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกจัดทำหรือ ร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนาได้ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

(1) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจัดทำร่างข้อกำหนด ขอบข่ายและรายละเอียดของงานที่จะมอบหมายให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกดำเนินการ เพื่อเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

(2) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงานแล้วเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

(3) ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงานข้อ 20 ให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกที่จัดทำหรือร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนาดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการจัดทำร่างแผนพัฒนาตามระเบียบนี้

ข้อ 21 การแก้ไขแผนพัฒนาเป็นอำนาจของผู้บริหารท้องถิ่น

ข้อ 22 การเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาสามปี ให้ดำเนินการตามระเบียบนี้ โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

(1) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดทำร่างแผนพัฒนาสามปีที่เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงพร้อมเหตุผลและความจำเป็นเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

(2) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีที่เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

(3) ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาสามปีที่เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีที่เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลง

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีที่เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ความเห็นชอบก่อนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้ต่อไป

ข้อ 23 การเปลี่ยนแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ดำเนินการตามระเบียบนี้ โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

(1) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงพร้อมเหตุผลและความจำเป็นเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

(2) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นและประชาคมท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

(3) ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลง

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อน แล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้ ต่อไป

ข้อ 24 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นประกาศใช้แผนพัฒนาที่อนุมัติแล้ว และนำไปปฏิบัติ รวมทั้ง

แจ้งสภาท้องถิ่น คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ องค์การบริหารส่วนจังหวัด อำเภอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประกาศให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบ โดยทั่วกันภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ประกาศใช้และปิดประกาศโดยเปิดเผย ไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

ข้อ 25 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้แผนพัฒนาสามปีเป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี และงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม รวมทั้งวางแนวทางเพื่อให้มีการปฏิบัติ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสามปี

ข้อ 26 การจัดทำแผนการดำเนินงานให้ดำเนินการตามระเบียบนี้ โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

(1) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมแผนงาน โครงการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่น ๆ ที่ดำเนินการ ในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วจัดทำร่างแผนการดำเนินงาน เสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

(2) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนการดำเนินงาน แล้วเสนอผู้บริหารท้องถิ่นประกาศเป็นแผนการดำเนินงาน ทั้งนี้ให้ปิดประกาศแผนการดำเนินงานภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ประกาศ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบ โดยทั่วกันและต้องปิดประกาศไว้อย่างน้อยสามสิบวัน

ข้อ 27 แผนการดำเนินงานให้จัดทำเสร็จภายในเดือนธันวาคมของปีงบประมาณนั้นหรือภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตั้งงบประมาณดำเนินการหรือได้รับแจ้งแผนงาน/โครงการจากหน่วยงานราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่ต้องดำเนินการในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีงบประมาณนั้น

การขยายเวลาการจัดทำและการแก้ไขแผนการดำเนินงานเป็นอำนาจของผู้บริหารท้องถิ่น

ข้อ 28 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย

- (1) สมาชิกสภาท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน
- (2) ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสองคน
- (3) ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสองคน
- (4) หัวหน้าส่วนการบริหารที่คัดเลือกกันเองจำนวนสองคน
- (5) ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสองคน

โดยให้คณะกรรมการเลือกกรรมการหนึ่งคนทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการ และกรรมการอีกหนึ่งคนทำหน้าที่เลขานุการของคณะกรรมการ

กรรมการตาม ข้อ 28 ให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีและอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้

ข้อ 29 คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) กำหนดแนวทาง วิธีการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

(2) ดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

(3) รายงานผลและเสนอความเห็นซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา ต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอต่อสภาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และ ประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบ โดยทั่วกันอย่างน้อย ปีละหนึ่งครั้ง ภายในเดือนธันวาคมของทุกปี ทั้งนี้ให้ปีประกาศโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

(4) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานตามที่เห็นสมควร

ข้อ 30 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกดำเนินการ หรือร่วมดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาได้ โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

(1) คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดทำร่างข้อกำหนด ขอบข่ายและรายละเอียดของงานที่จะมอบหมายให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกดำเนินการ เพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

(2) ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติข้อกำหนด ขอบข่ายและรายละเอียดของงาน

(3) หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกดำเนินการหรือร่วมดำเนินการติดตามและประเมินผล

(4) ให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกที่ดำเนินการหรือร่วมดำเนินการติดตามและ ประเมินผล รายงานผลการดำเนินการซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผลต่อคณะกรรมการติดตาม และประเมินผล เพื่อประเมินผลการรายงานผล เสนอความเห็นต่อผู้บริหารท้องถิ่น

(5) ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอผลการติดตามและประเมินผลต่อสภาท้องถิ่น คณะกรรมการ พัฒนาท้องถิ่น และประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบ โดยทั่วกัน อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ภายในเดือนธันวาคมของทุกปี ทั้งนี้ให้ปีประกาศโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

ข้อ 31 เพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมและเพื่อให้การบริหารงานขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาล กระทรวงมหาดไทยอาจจัดให้มีการติดตาม และ ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ตามความเหมาะสม

ข้อ 32 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนพัฒนาสามปีและแผนปฏิบัติการ ที่มีอยู่เดิมก่อนวันที่ ระเบียบนี้มีผลในการประกาศใช้ ให้มีผลใช้ได้ต่อไป

จากระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรุป ได้ว่าการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นเรื่องสำคัญขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นจะต้องทำตามกฎหมาย ระเบียบ และมีความจำเป็นต่อการบริหารงานขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามภารกิจในการบริการสาธารณะแก่ประชาชน ตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น นับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางในการพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำพัฒนาท้องถิ่นและตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีส่วนที่เกี่ยวข้องที่สำคัญๆ ดังนี้

ความหมายของการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

การวางแผน มีความจำเป็นและเกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น เพราะแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นตัวกำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อทราบถึงความต้องการของประชาชนเพื่อนำมาจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และยังเป็นตัวกำหนดงบประมาณที่จะใช้จ่ายในงบประมาณในแต่ละท้องถิ่นด้วย ซึ่งได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการวางแผน ดังนี้

ธนากร เอกเผ่าพันธุ์ (2543 : 6) ให้ความหมายของการวางแผนว่า หมายถึง กระบวนการที่กำหนดวัตถุประสงค์ในอนาคตและกำหนดกิจกรรมในอนาคตเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการนั้น ประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ต่างๆของกิจกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตและส่วนหนึ่งเป็นการกำหนดแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ต่างๆ

อนันต์ เกตุวงษ์ (2543 : 4) ให้ความหมายของการวางแผนว่า หมายถึง การกำหนดว่าจะทำอะไร อย่างไร แผนเป็นผลผลิตที่จะมีวิธีการที่แน่นอนชัดเจน มีขั้นตอนในเรื่องกระบวนการวางแผน 2 ลักษณะ คือ แผนที่ไม่ปรากฏรูปลักษณ์ และแผนที่เป็นทางการและเป็นขององค์กร ขั้นตอนการปฏิบัติต้องชัดเจน

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2546 : 110) กล่าวถึงการวางแผนว่า หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการ อันประกอบด้วยลักษณะงานที่เกี่ยวกับภารกิจขององค์กร และวัตถุประสงค์ขององค์กร ทั้งระยะสั้นและระยะยาว การเลือกยุทธวิธีให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และการตัดสินใจจัดทรัพยากรทางการบริหารให้เหมาะสม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548 : 2) กล่าวว่า การวางแผน หมายถึง เป็นการพิจารณาและกำหนดแนวทางปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ปรารถนาเปรียบเสมือนเป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างปัจจุบันและอนาคต (Where We Are to We Want to Go) เป็นการคาดการณ์สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ฉะนั้นการวางแผนจึงเป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่พิจารณากำหนดแนวทางปฏิบัติงานมีรากฐานการตัดสินใจตามวัตถุประสงค์ความรู้และการคาดคะเนอย่างใช้ดุลยพินิจ

จากความหมายของการวางแผนพอสรุปได้ว่า เป็นการกำหนดการล่วงหน้าว่าจะทำอะไร อย่างไร และเป็นการกำหนดกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีกระบวนการวางแผนที่มีวิธีการแน่นอนชัดเจน คือ แผนที่เป็นทางการและเป็นขององค์กร ที่จะดำเนินกิจกรรมหรือโครงการในอนาคตให้บรรลุตาม

วัตถุประสงค์ และจุดมุ่งหมายได้อย่างไร และมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติงาน มีรากฐาน การตัดสินใจ และการคาดคะเนอย่างใช้ดุลยพินิจ

ขั้นตอนของการวางแผน

ขั้นตอนของการวางแผน เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะส่งผลให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดขั้นตอนการวางแผนจะทำให้ทราบว่าในอนาคต ทำอะไรบ้าง ทำเมื่อไร ทำที่ไหน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และลดความซ้ำซ้อนที่จะเกิดขึ้น ซึ่งได้มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนของการวางแผนไว้ ดังนี้

กรมการปกครอง (2543ข : 1) กล่าวว่า การวางแผนเป็นเทคนิคของการมองล่วงหน้าอย่างเป็นระเบียบเป็นการพยากรณ์การปฏิบัติงานในอนาคตว่าจะต้องทำอะไรบ้าง ทำเมื่อไร ทำที่ไหน เพื่อให้งานสำเร็จตามความประสงค์ เพื่อบรรเทาความเครียดในการใช้สมองให้น้อยลงในการปฏิบัติงาน แผนงานที่ดีย่อมเน้นถึงการป้องกันมิให้มีการล่าช้า มากกว่าการแก้ไขในภายหลังเป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงความยุ่งยากหรืออุปสรรคที่จะพึงมี พร้อมทั้งกำหนดวิธีการแก้ไขไว้พร้อมในการวางแผน จะต้องวางแผนทางและวิธีปฏิบัติไว้ให้พร้อมตลอดการกำหนดว่าขั้นใดบ้างที่จะบังเกิดผลตามต้องการ และงานขั้นต่าง ๆ นี้จะใครควรปฏิบัติก่อนหลัง ส่วนมากการวางแผนงานที่ได้ผลดีนั้น เป็นแผนงานที่จะต้องสามารถดัดแปลงแก้ไขได้ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เป็นนิจ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546ก : 8) กล่าวว่า การดำเนินงานใด ๆ ก็ตามควรมีลำดับขั้นตอนทั้งนี้เพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพ การวางแผนก็เช่นกัน จำเป็นต้องทำต่อเนื่องเป็นกระบวนการลำดับขั้นในการวางแผนประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ เป็นงานอันดับแรกที้นักวางแผนจะดำเนินการ ทั้งนี้ เพื่อให้รู้ทิศทางที่จะก้าวเดินต่อไปข้างหน้า เพราะการวางแผนเป็นเรื่องของอนาคตดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นพื้นฐานที่จะเป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ในองค์การ สิ่งสำคัญที่จะต้องตระหนักในการวางแผน คือ แผนที่วางจะต้องมีความชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกในองค์การเกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานและมีการประสานงานกัน

2. พัฒนาข้อตกลงที่เป็นข้อกำหนดในการวางแผน ผู้วางแผนจะต้องกำหนดข้อตกลงต่างๆ ที่จะป็นขอบเขตในการวางแผน เพื่อสามารถคาดการณ์เหตุการณ์ต่างๆ ในอนาคตได้ถูกต้องใกล้เคียง การกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นจะนำมาเป็นพื้นฐานในการวางแผนขอบเขต ข้อตกลงต่างๆ ที่เป็นผลมาจากข้อมูลและปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้านเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ความรู้สึกรักของประชาชน นอกจากปัจจัยภายนอกแล้วการวางแผนจะต้องตระหนักถึงข้อมูลและปัจจัยภายในองค์การด้วย จึงจะทำให้ข้อตกลงที่กำหนดขึ้น มาจากข้อมูลรอบด้านอันเป็นผลทำให้ข้อมูลที่นำมาใช้เป็นกรอบในการวางแผนมีความเชื่อถือได้มากขึ้น

3. พิจารณาข้อจำกัดต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการวางแผน ข้อจำกัดต่าง ๆ มักเกิดขึ้นเสมอในการทำงานใด ๆ นั้น ถ้าผู้วางแผนได้มีการพิจารณา และคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้แล้วก็จะสามารถขจัดข้อจำกัดต่าง ๆ ให้เหลือน้อยลง สิ่งทีควรนำมาพิจารณาคาดการณ์ในการวางแผน ได้แก่ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ วัสดุอุปกรณ์ สภาพทางการเงิน ตลอดจนบุคลากรต่าง ๆ ในองค์การ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีน้ำหนักสำคัญในการกำหนดแผนงานที่จะดำเนินการต่อไป

4. พัฒนาทางเลือก ในการวางแผนควรแสวงหาทางเลือกต่าง ๆ ที่จะเป็แนวทางในการดำเนินการตามแผนนั้น แผนบางครั้งการดำเนินการตามแผนหนึ่ง ๆ ไม่ได้มีแนวทางปฏิบัติแนวทางเดียวที่จะบรรลุความสำเร็จของแผนนั้น แต่อาจมีแนวปฏิบัติหลาย ๆ แนวที่สามารถไปถึงวัตถุประสงค์ของแผนนั้นได้เช่นกัน ฉะนั้นผู้วางแผนจำเป็นต้องคิดถึงแนวทางต่าง ๆ หลายแนวมากำหนดกิจกรรมในการวางแผน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการพัฒนาความคิดของผู้วางแผนให้มีความหลากหลายตามข้อมูลต่าง ๆ

5. ประเมินทางเลือกการประเมินทางเลือกนี้ต้องการหลังจากได้มีการพัฒนาทางเลือกต่างๆ แล้วผู้วางแผนจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยต่างๆ ของทางเลือกแต่ละแนวประกอบว่าจะเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหนที่ทางเลือกเหล่านี้จะทำให้องค์การดำเนินไปได้ แล้วจึงตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เป็นไปได้สูงสุด (The Most Feasible Alternatives) สิ่งที่เป็นข้อคิดสำหรับผู้วางแผนในการประเมินทางเลือกนั้นก็คือไม่มีวิธีที่ให้ผลสูงสุดเพียงวิธีเดียว ฉะนั้นผู้วางแผนควรตัดสินใจเลือกทางเลือกสองทางหรือมากกว่าและนำทางเลือกที่เลือกแล้วหลอมรวมกันเพื่อเป็นแผนที่เป็นไปได้มากที่สุด (The Most Feasible Plans) ในการปฏิบัติ

6. เปลี่ยนแปลงแผนสู่การปฏิบัติ ผู้วางแผนต้องทำการเปลี่ยนแปลงแผนสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะออกมาในรูปแบบการกำหนดนโยบาย (Policies) ตารางการทำงาน (Schedules) และงบประมาณ (Budgets) การเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่กล่าวนี้จะช่วยเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น

สรุป การวางแผนเป็นเทคนิคของการมองล่วงหน้าอย่างเป็นระเบียบ เป็นการพยากรณ์การปฏิบัติงานในอนาคต เพื่อให้งานสำเร็จตามความประสงค์ ตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการวางแผน เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ พัฒนาข้อตกลงที่เป็นตัวกำหนดขอบเขตในการวางแผนพิจารณาข้อจำกัดต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการวางแผน พัฒนาทางเลือกต่างๆ บางครั้งการดำเนินการตามแผนหนึ่งๆ ไม่ได้มีแนวทางปฏิบัติแนวทางเดียวที่จะบรรลุความสำเร็จของแผนนั้น แต่อาจมีแนวปฏิบัติหลายๆ แนวที่สามารถไปถึงวัตถุประสงค์ของแผนนั้นได้ ฉะนั้นผู้วางแผนควรตัดสินใจเลือกทางเลือกสองทางหรือมากกว่าและนำทางเลือกที่เลือกแล้วหลอมรวมกันเพื่อเป็นแผนที่เป็นไปได้มากที่สุดสู่การปฏิบัติ

องค์ประกอบของการวางแผน

องค์ประกอบของการวางแผน มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งผลให้การบริหารเป็นไปอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพราะหากบุคคล หน่วยงาน ไม่เข้าใจเกี่ยว

กับองค์ประกอบและกระบวนการในการวางแผนแล้ว การบริหารงานนั้น ก็อาจดำเนินไปอย่างไร้ทิศทาง ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ อาจทำให้สูญเสียทรัพยากรการบริหารอย่างไร้ประโยชน์ ซึ่งได้มีผู้ที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการวางแผน ไว้ดังนี้

ประสิทธิ์ ดงยิ่งศิริ (2540 : 45) กล่าวถึง หลักการวางแผนพัฒนามืองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 3 ประการ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมาย 2) เครื่องมือหรือการกระทำ และ 3) คน โดยคนจะเป็นผู้กำหนดจุดมุ่งหมายและเครื่องมือหรือวิธีการ เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างบรรลุเป้าหมาย การตัดสินใจของคนจึงต้องกระทำอย่างมีเหตุผล โดยก่อนตัดสินใจจะต้องมีการพิจารณาถึงทางเลือกต่าง ๆ เท่าที่มีก่อน แล้วจึงเลือกหนทางที่เป็นไปได้และดีที่สุดภายใต้สถานการณ์ที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ ซึ่งในการดำเนินการจะต้องมีการเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของแนวทางที่จะเลือกก่อน ด้วยเหตุนี้ ความสำคัญของหลักการวางแผน มีดังนี้

1. การวางแผนเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ ความสามารถด้านเทคนิควิชาการเพื่อค้นหาปัญหา เครื่องมือ และการคาดการณ์ถึงผลที่จะเกิดขึ้น ที่เกิดจากการใช้เครื่องมือ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ การวางแผนจึงเป็นรากฐานของวิชาการให้กับผู้นำที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจในการบริหารงาน

2. การวางแผนมีลักษณะของความสมบูรณ์ในตัวเอง กล่าวคือ ผู้ที่วางแผนจะพิจารณาหนทางเลือกต่าง ๆ เท่าที่มีและพิจารณาถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามแต่ละหนทางที่เลือก ซึ่งวิถีทางในการเลือกจะต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่าง จุดมุ่งหมาย ทางที่เลือก และผลที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกที่ปฏิบัติ

3. การวางแผนมีลักษณะเป็นเครื่องมือ เพื่อใช้ในการจัดการทรัพยากร เพื่อช่วยให้การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ถูกนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ภายใต้กรอบที่กล่าวข้างต้น

ปกรณ์ ปรียากร (2542 : 26-28) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการวางแผนที่มีอยู่ 7 ประการ ดังนี้

1. การวางแผนเป็นกระบวนการ (Process) กระบวนการในที่นี้ หมายถึง กิจกรรมที่ต่อเนื่องกัน ซึ่งเกิดขึ้นในหน่วยเดียวกัน กิจกรรมนี้ต้องการทั้งทรัพยากร และพลังงานเพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้

2. การเตรียมการ (Preparing) การวางแผนเป็นกระบวนการของการเตรียมชุดหนึ่งของการตัดสินใจ เพื่อให้ได้รับการอนุมัติและดำเนินการ โดยองค์กรอื่น ๆ แม้ว่าหน่วยงานหนึ่งมีหน้าที่วางแผน มีอำนาจอนุมัติและดำเนินการตามแผนก็ตาม กระบวนการดังกล่าวนี้ยังมีอยู่ต่างหากโดยเฉพาะ

3. ข้อมูลข่าวสาร (Information) ข้อมูลข่าวสารเปรียบได้กับเส้นเลือดใหญ่ของการเตรียมการในการวางแผน ดังนั้น ข้อมูลข่าวสารจึงเป็นสิ่งที่นักวางแผนต้องสืบค้น รวบรวม คัดแยก วิเคราะห์ กลั่นกรอง และสรุปจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร

4. การตัดสินใจเพื่อการกระทำ (Decisions for Action) การวางแผนมุ่งสู่การกระทำเป็นสำคัญ ไม่ได้มุ่งสู่วัตถุประสงค์อย่างอื่น แต่การวางแผนก็มีผลงานระดับรอง (Secondary Results) อีกหลาย ๆ อย่าง เช่น การพัฒนาการบริหาร การพัฒนาการตัดสินใจ และการฝึกอบรมให้คนทำงานร่วมกัน เป็นต้น

5. ในอนาคต (In The Future) ลักษณะสำคัญยิ่งของการวางแผน ได้แก่ การมุ่งสู่อนาคต มีการพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคต ความไม่แน่นอนและเงื่อนไขต่าง ๆ

6. การมุ่งสู่การกระทำให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ (Directed at Achieving Goals) กระบวนการวางแผนจะไม่สามารถดำเนินไปได้ถ้าขาดวัตถุประสงค์ ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์จะเป็นตัวกำหนดทิศทาง จุดหมายปลายทางของการกระทำเป็นกระบวนการดังกล่าวมา

7. ใช้วิธีการที่ให้ผลงานสูง (By Optimal Means) จุดสำคัญอันหนึ่งในกระบวนการวางแผนก็คือ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการกับเป้าหมาย (Means and Analysis) เพื่อเลือกวิธีการกระทำที่ก่อให้เกิดผลตามเป้าหมายมากที่สุด

กรมการปกครอง (2543ก : 2-3) กล่าวถึง องค์ประกอบของการวางแผนที่สำคัญ 7 ประการ คือ

1. การวางแผนเป็นกระบวนการ (Planning Process) หมายความว่า การวางแผนเป็นกิจกรรมต่อเนื่องที่ความต้องการกระทำติดต่อกันไปเป็นระยะ ๆ โดยมีให้ขาดตอนหรือหยุดนิ่ง ทั้งนี้ เพราะแผนจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้คำว่ากระบวนการ (Process) ยังมีความหมายที่ลึกซึ้งถึงการผสมผสานกันอย่างได้สัดส่วนขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ของระบบ ซึ่งได้แก่ ทรัพยากรต่าง ๆ รวมทั้งพลังงานที่ช่วยให้ทรัพยากรนำเข้ดังกล่าวจัดรูปความสัมพันธ์และเกิดปฏิกิริยาที่ทำให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

2. การเตรียมการ (Preparing) หมายถึง การเตรียมข้อมูลบุคลากร ตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ สำหรับการวางแผน และปฏิบัติตามแผนและยิ่งกว่านั้นยังหมายถึง การเตรียมอำนาจ (Authority) ให้กับบุคคลและองค์การที่ทำหน้าที่ในการวางแผน เพื่อผลักดันให้แผนเป็นความจริงและหน่วยปฏิบัติรับเอาไปปฏิบัติได้

3. ชุด (Set) คำว่า Set ในที่นี้ หมายถึง ชุดของข้อมูลที่ใช้ประกอบการตัดสินใจ ทั้งนี้ เพราะการวางแผนไม่อาจตัดสินใจด้วยข้อมูลชิ้นใดชิ้นหนึ่งได้ แต่จะต้องอาศัยข้อมูลเป็นชุดเพื่อศึกษาให้ครบถ้วนทั้งส่วนที่เป็นผลได้และส่วนที่เสียไปเมื่อทำโครงการหรือแผนงานนั้น

4. การตัดสินใจเพื่อการกระทำ หมายความว่า การวางแผนจะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติด้วย

5. ในอนาคต หมายความว่า การวางแผนเป็นการคาดการณ์และเตรียมมือในการคาดหวังอนาคตที่แม่นยำจริง ๆ

6. เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หมายความว่า การวางแผนจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน

7. โดยวิธีที่ดีที่สุด หมายความว่า การวางแผนจะต้องมุ่งหาทางเลือกที่จะกระทำการให้แผนนั้นบรรลุเป้าหมายได้ด้วยวิธีที่ง่าย ใช้ทรัพยากรน้อยและเวลาที่สั้นที่สุด

จากองค์ประกอบข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า การวางแผนเป็นขั้นตอนแรกของการบริหารงาน เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดที่ทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมายได้ด้วยวิธีที่ดีที่สุด และเป็นแนวทาง ในการกำหนดทิศทางดำเนินงานขององค์การ กำหนดภารกิจและกิจกรรม โดยการนำปัญหา ความต้องการ นโยบาย ระเบียบ คำสั่ง ศักยภาพขององค์การและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก มาวิเคราะห์ โดยหลักการแล้วการวางแผน จึงต้องมีวัตถุประสงค์ มีเป้าหมาย มีการตัดสินใจที่มีเหตุผล มีการกระทำตามแผนที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาสนองตอบความต้องการและ เป้าหมายการพัฒนาศักยภาพขององค์การได้

ประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่น

การจำแนกประเภทของการวางแผน ขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานที่นำมาใช้ในการจำแนกและจัดแบ่ง ประเภท เพื่อให้สอดคล้องต่อการทำความเข้าใจ และสอดคล้องกับความต้องการในการใช้งาน การวางแผน สามารถจำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะแนวคิดพื้นฐานได้ ดังนี้

กรมการปกครอง สำนักงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (2543: 14) ได้แบ่งประเภทของแผน ตามมิติของเวลาเพื่อการบริหารการพัฒนา แบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ

1. แผนระยะยาว (Long-Term Plan) เป็นแผนการดำเนินงานที่ใช้ในระยะยาวประมาณ 10 ปี ขึ้นไป มีลักษณะเป็นการกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างกว้างๆ ส่วนใหญ่เป็นการกำหนดทิศทางการ พัฒนาที่เป็นภาพรวมในระยะยาว เช่น อัตราการเจริญเติบโตของประชากรในประเทศ เป็นต้น

2. แผนระยะปานกลาง (Medium-Term Plan) เป็นแผนที่กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ ประมาณ 3-5 ปี ส่วนใหญ่จะเป็นการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาในภาพรวม เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3. แผนระยะสั้น (Short-Term Plan) ส่วนใหญ่แผนนี้จะใช้ระยะเวลาดำเนินการไม่เกิน 1 ปี หรือน้อยกว่า แผนนี้จะมีรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินงาน เป้าหมายงบประมาณ และ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนกว่าแผนระยะยาว และแผนระยะปานกลาง

อนันต์ เกตุวงษ์ (2543 : 29) กล่าวว่า การจำแนกประเภทของการวางแผน ขึ้นอยู่กับบรรทัดฐาน ที่นำมาใช้ในการจำแนกและจัดแบ่งประเภท เพื่อให้สอดคล้องต่อการทำความเข้าใจ และ สอดคล้องกับความต้องการใช้งานการวางแผนสามารถจำแนกออกเป็นประเภทต่างๆ ตามลักษณะแนวคิดพื้นฐานได้ ดังนี้

1. จำแนกตามลำดับการจัดการ

1.1 การวางแผนกลยุทธ์ เป็นหน้าที่ และความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารระดับสูง (Top Management) เป็นการวางแผนในลักษณะการพิจารณาภาพรวมทั้งหมด (Overall Planning) ด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์อย่างกว้างๆ และขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงาน สามารถบรรลุ วัตถุประสงค์ตามกำหนดของทรัพยากรที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่คาดการณ์ว่าจะมีในอนาคต

1.2 การวางแผนบริหาร เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารระดับกลาง (Administrative Planning) เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารระดับกลาง (Middle Level Management) เป็นการวางแผนเพื่อกำหนดกรอบและทิศทางไว้สำหรับแผนปฏิบัติการ (Operative Plans)

1.3 การวางแผนปฏิบัติการ เป็นแผนที่ผู้บริหารระดับต้น (Lower Level Managers) นำแผนบริหาร (Administrative Plans) ไปดำเนินการในภาคปฏิบัติ

2. จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติ

2.1 การวางแผนดำเนินงาน เป็นการวางแผนที่มีลักษณะเป็นแผนถาวรบอกถึงแนวความคิด หลักการหรือแนวทางปฏิบัติ ในการทำกิจกรรมที่เกิดขึ้นบ่อยในองค์กรหรือเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นประจำ แผนชนิดนี้จะรวมไปถึง นโยบาย วิธีปฏิบัติงาน กฎวิธีการ และมาตรฐาน การวางแผนใช้ประจำมีประโยชน์ต่อผู้บริหารเป็นอย่างยิ่งที่สามารถตรวจสอบการทำงานของพนักงานและสามารถประสานงานระหว่างฝ่ายต่างๆ ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีเอกภาพ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ อย่างไรก็ตามการวางแผนชนิดนี้อาจมีจุดอ่อนบ้าง คือ เมื่อสภาพการณ์บางอย่างเปลี่ยนแปลงไป แผนประเภทนี้จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในลักษณะแผนใช้เฉพาะครั้ง

2.2 การวางแผนใช้เฉพาะครั้ง เป็นการวางแผนเพื่อปรับปรุงและเสริมการวางแผนดำเนินงานประจำทั้งนี้เนื่องจากแผนดำเนินประจำไม่อาจตอบสนองความเหมาะสมใน สถานการณ์ต่างๆ ได้ แผนใช้เฉพาะครั้งจึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เฉพาะ สถานการณ์ แผนประเภทนี้ใช้ครั้งเดียวแล้วจะไม่นำมาใช้อีก บางครั้งจึงมีการเรียกแผนชนิดนี้ว่าแผนใช้ครั้งเดียว แผนประเภทนี้ได้แก่ แผนงาน โครงการ งบประมาณ และตารางการทำงาน แผนใช้เฉพาะครั้งมีประโยชน์ต่อองค์กร ทำให้ลดความเสี่ยง และการใช้เพื่อความเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น

3. จำแนกตามระยะเวลา

3.1 การวางแผนระยะยาว เป็นการวางแผนที่กำหนดระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป แต่จากการศึกษาของ The American Management Association พบว่า แผน ระยะยาวนี้ ควรมีระยะเวลา 5 ปี เหมาะสมที่สุดที่จะสามารถคาดการณ์อนาคตได้อย่างมีเหตุผล

3.2 การวางแผนระยะปานกลาง เป็นการวางแผนที่มีระยะเวลาดำเนินการระหว่าง 3 ถึง 5 ปี

3.3 การวางแผนระยะสั้น ระยะเวลาที่กำหนดไว้ระหว่าง 1 ถึง 3 ปี การวางแผนระยะสั้น เป็นการกำหนดกิจกรรมช่วงสั้นๆ เพื่อให้วัตถุประสงค์ในแผนระยะยาว ประสบความสำเร็จแผนระยะสั้น จะต้องมี ความสัมพันธ์ และสอดคล้องกับแผนระยะยาว องค์กรจึงจะดำเนินการไปถึงจุดหมายปลายทางอย่างราบรื่น

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการวางแผนตามระยะเวลาไม่ว่าจะเป็นการวางแผนระยะสั้น และระยะยาวอาจไม่ได้กำหนดเวลาที่กล่าวในตอนต้น เพราะสภาพองค์กรในยุคปัจจุบันต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศและ ระหว่างประเทศ

4. จำแนกตามลักษณะคุณค่าการใช้งาน การวางแผนกายภาพ เป็นการวางแผนด้านทำเลที่ตั้ง การใช้ประโยชน์ที่ดิน และการจัดหาเครื่องมือต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาในช่วงเวลาต่างๆ

5. การจำแนกตามขอบข่ายลักษณะของแผน แบ่งออกได้ ดังนี้

- 5.1 วัตถุประสงค์
- 5.2 วิธีปฏิบัติงาน
- 5.3 มาตรฐาน
- 5.4 วิธีการ
- 5.5 งบประมาณ
- 5.6 แผนงาน
- 5.7 นโยบาย

การวางแผนจำแนกตามระดับการจัดการ ประกอบด้วย การวางแผนยุทธศาสตร์ การวางแผนบริหาร การวางแผนปฏิบัติการจำแนกตามลักษณะการปฏิบัติ ประกอบด้วย การวางแผนดำเนินงาน การวางแผนใช้เฉพาะครั้งจำแนกตามเวลา ประกอบด้วย การวางแผนระยะยาวการวางแผนระยะปานกลาง และการวางแผนระยะสั้น

ปัจจุบันการวางแผนระยะสั้น และระยะยาว อาจไม่ได้กำหนดเวลาที่กล่าวในตอนต้น เป็นเพราะสภาพขององค์การปัจจุบันต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้ทัน จำแนกตามลักษณะคุณค่าการใช้งาน การวางแผนกายภาพและการจำแนกตามขอบข่ายลักษณะแผน

ราชกิจจานุเบกษา (2548 : 47-48) ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ 3 ประเภท ดังนี้

1. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายถึง ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาในอนาคตโดยตรงสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาอำเภอ

2. แผนพัฒนาสามปี หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับภูมิภาคเป็นการกำหนดความละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี มีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปีโดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาสามปี จะมีความเชื่อมโยงกับการจัดทำงบประมาณประจำปีอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำงบประมาณในระบบมุ่งเน้นผลงาน

3. แผนดำเนินงาน หมายถึง แผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแสดงถึงรายละเอียดแผนงาน โครงการและกิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณนั้น

สรุป แผนพัฒนาท้องถิ่นจะต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรบริหารส่วนตำบล ที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายในการพัฒนา ในอนาคตโดยตรงสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาอำเภอ อันมีลักษณะเป็นการกำหนดความละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ครอบคลุมระยะเวลาสามปี จะมีความเชื่อมโยงกับการจัดทำงบประมาณประจำปี และดำเนินการตาม โครงการและกิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณนั้น

แผนพัฒนากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกำหนดนโยบายการปกครองการบริหาร การบริหารส่วนบุคคล การเงินการคลัง และการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอิสระในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น และการดำเนินการตามแผน ความเป็นอิสระนั้นไม่ได้หมายถึง ความเป็นอิสระในฐานะรัฐอิสระ แต่เป็นการมอบอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะบางส่วนและยังต้องอยู่ในการกำกับดูแลโดยรัฐบาล

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548 : 10) กล่าวว่า การที่ท้องถิ่นจะพัฒนาไปในทิศทางใด จะต้องมีการกำหนด วิสัยทัศน์ หรือภาพในอนาคตและแปลงมาสู่การปฏิบัติ ดังนั้น ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2548 จึงได้กำหนดประเภทของแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ 2 ประเภท คือ แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาเป็นแผนพัฒนาระยะยาว และแผนพัฒนาสามปีเป็นแผนพัฒนา แบบหมุนเวียน (Rolling Plan) ที่ต้องมีการทบทวนและจัดทำทุกปี ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราชการ 2548 มาตรา 16 และมาตรา 17 บัญญัติให้เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบลและ การปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบพิเศษมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาของตนเองและองค์การบริหารส่วนจังหวัด นอกจากนี้จะมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตนเองแล้วยังมีอำนาจหน้าที่ในการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนดอีกด้วย

สรุป แผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติโดยมีหลักที่คิดว่า ภายได้ยุทธศาสตร์การพัฒนาหนึ่ง ๆ จะมีแนวทางการพัฒนาได้มากกว่าหนึ่งแนวทาง และภายได้แนวทางการพัฒนาหนึ่งจะมีโครงการ / กิจกรรมได้มากกว่าหนึ่งโครงการ / กิจกรรมที่จะต้องนำมาดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

ที่ต้องการในแต่ละยุทธศาสตร์การพัฒนาซึ่งจะมีผลต่อวัตถุประสงค์ เป้าหมาย จุดมุ่งหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนและวิสัยทัศน์ในที่สุดนอกจากนั้นแผนพัฒนาสามปี เป็นแผนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับงบประมาณรายจ่ายประจำปี กล่าวคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้การวางแผนพัฒนาเป็นเครื่องมือในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี ไปจัดทำงบประมาณ เพื่อให้กระบวนการจัดทำงบประมาณเป็นไปด้วยความรอบคอบและผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

แนวคิดหลักในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

การวางแผนและหลักการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นในเชิงยุทธศาสตร์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีแนวคิดในการจัดทำและประสานแผนพัฒนาส่วนแผนพัฒนาท้องถิ่น สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น กล่าวถึง แนวคิดหลักในการจัดทำแผนพัฒนา ดังนี้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548 : 13-14) กล่าวถึง แนวคิดหลักการในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ 4 แนวคิด ดังนี้

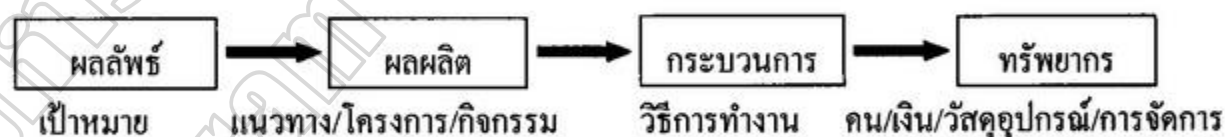
แนวคิดที่ 1 : กระบวนการแก้ไขปัญหา

แนวคิดที่ 2 : กระบวนการและเนื้อหาของวิธีการ

แนวคิดที่ 3 : ความคิดสร้างสรรค์

แนวคิดที่ 4 : การตัดสินใจ

การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ต้องปรับกระบวนการคิด โดยมุ่งเน้น (ผลลัพธ์) เป็นตัวตั้งแล้วนำมาคิดหางานที่จะทำ (ผลผลิต) รวมทั้งวิธีการที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพ (กระบวนการ) ซึ่งจะนำไปสู่การพิจารณาจัดสรรทรัพยากรการบริหารเพื่อดำเนินการได้อย่างเหมาะสมตามกระบวนการ ดังนี้

ภาพประกอบ 2.1 กระบวนการคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ที่มา : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548 : 14)

สรุป องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีแนวคิดในการจัดทำและประสานแผนพัฒนาโดยปรับกระบวนการคิด ควรที่จะมุ่งเน้นสิ่งที่จะเกิดขึ้น (ผลลัพธ์) เป็นตัวตั้ง แล้วนำมาคิดหางานที่จะทำ (ผลผลิต) รวมทั้งวิธีการที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพ (กระบวนการ) ซึ่งจะนำไปสู่การพิจารณาจัดสรรทรัพยากรการบริหารเพื่อดำเนินการได้อย่างเหมาะสม

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

ประวัติขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลตามประกาศ ลงวันที่ 30 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2539 พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล 81 ตารางกิโลเมตร โดยมีบริบทดังนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร. 2557 : 5-10)

ข้อมูลทั่วไป

ตำบลหนองไทร ตั้งอยู่ที่ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ มีเนื้อที่ประมาณ 81 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 50,625 ไร่ ตำบลหนองไทร มีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่มใกล้ลำน้ำมี ลำน้ำนางรอง ไหลผ่านตลอด ทางด้านทิศตะวันออกติดเขาอังคาร ซึ่งเป็นพื้นที่ติดต่อกับอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ตำบลหนองไทรมีคลองสำคัญไหลผ่าน 3 สาย ได้แก่ คลองลำนางรอง คลองลำบุกกล้วย และคลองตาหงส์

อาณาเขต มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ จรดตำบลสะเดา อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศใต้ จรดตำบลปะคำ อำเภอปะคำและตำบลโคกवान อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันออก จรดตำบลถาวร อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันตก จรดตำบลทรัพย์พระยา อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

จำนวนหมู่บ้าน

ตำบลหนองไทร มีจำนวนหมู่บ้าน 14 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 14 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านหนองไทร

หมู่ที่ 2 บ้านตะกุดตาเสา

หมู่ที่ 3 บ้านหนองเตียน

หมู่ที่ 4 บ้านหนองกรด

หมู่ที่ 5 บ้านโคกใหญ่

หมู่ที่ 6 บ้านหินลาด

หมู่ที่ 7 บ้านคลองไผ่

หมู่ที่ 8 บ้านโคกหลักหิน

หมู่ที่ 9 บ้านนิคมเขต

หมู่ที่ 10 บ้านดอนขุนพรม

หมู่ที่ 11 บ้านหนองทะยุง

หมู่ที่ 12 บ้านดอนขวาง

หมู่ที่ 13 บ้านโคกเปราะหอม

หมู่ที่ 14 บ้านโคกปอแดง

ประชากร มีจำนวนประชากรตามสำนักงานทะเบียน อำเภอนางรอง ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2557 เป็นจำนวนทั้งสิ้น 6,696 คน แยกได้ดังนี้

ตาราง 2.1 จำนวนประชากรตำบลหนองไทร

หมู่ที่ / หมู่บ้าน	ชาย	หญิง	รวม
หมู่ที่ 1 บ้านหนองไทร	282	305	587
หมู่ที่ 2 บ้านตะกูดคาสา	394	409	803
หมู่ที่ 3 บ้านหนองเตียน	221	203	424
หมู่ที่ 4 บ้านหนองกราด	214	204	418
หมู่ที่ 5 บ้านโคกใหญ่	266	263	529
หมู่ที่ 6 บ้านหินลาด	221	209	430
หมู่ที่ 7 บ้านคลองไผ่	121	125	246
หมู่ที่ 8 บ้านโคกหลักหิน	269	219	488
หมู่ที่ 9 บ้านนิคมเขต	337	356	693
หมู่ที่ 10 บ้านคอนขุนพรหม	109	103	121
หมู่ที่ 11 บ้านหนองทะยุง	315	370	685
หมู่ที่ 12 บ้านคอนขวาง	101	104	205
หมู่ที่ 13 บ้านโคกเปราะหอม	248	246	494
หมู่ที่ 14 บ้านโคกปอแดง	225	257	482
รวม	3,323	3,373	6,696

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำนา ทำสวน อาชีพรอง ได้แก่ อาชีพรับจ้างทั่วไป อาชีพของราษฎรในตำบลหนองไทร จำแนกได้ดังนี้

1. อาชีพเกษตรกรรวม คิดเป็นร้อยละ 90
2. อาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 2
3. อาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 7
4. อาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 0.2
5. อาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 0.7

หน่วยธุรกิจ

1. ปั๊มน้ำมัน 2 แห่ง
2. โรงเรียน 16 โรง
3. สหกรณ์พัฒนาประชากรและชุมชนหนองไทร จำกัด 1 แห่ง

สภาพทางสังคม

1. การศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง
- โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา 1 แห่ง (ขยายโอกาส)
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 1 แห่ง

2. สถาบันและองค์กรทางศาสนา

- วัดและสำนักสงฆ์ 6 แห่ง

3. สาธารณสุข

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 1 แห่ง
- อัตราการมีสุขอนามัย 100 % เต็ม

4. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- สถานีตำรวจภูธร 1 แห่ง

ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. ฝ่ายนิติบัญญัติหรือสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ประชาชนเลือกตั้ง จำนวน 28 คน

2. ฝ่ายบริหารหรือคณะผู้บริหาร ประกอบด้วย

2.1 นายกองกิจการบริหารส่วนตำบล	จำนวน 1 คน
2.2 รองนายกองกิจการบริหารส่วนตำบล	จำนวน 2 คน
2.3 เลขานุการนายกองกิจการบริหารส่วนตำบล	จำนวน 1 คน

3. จำนวนบุคลากร จำนวน 23 คน

3.1 ตำแหน่งในสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 12 คน
3.2 ตำแหน่งในกองคลัง	จำนวน 5 คน
3.3 ตำแหน่งในกองช่าง	จำนวน 3 คน
3.4 ตำแหน่งในส่วนการศึกษา ฯ	จำนวน 3 คน

4. ระดับการศึกษา

4.1 มัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา (ปวส.)	จำนวน 6 คน
4.2 อนุปริญญา	จำนวน - คน
4.3 ปริญญาตรี	จำนวน 14 คน
4.4 สูงกว่าปริญญาตรี	จำนวน 3 คน

5. รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

รายได้ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 เป็นเงิน 37,952,139.03 บาท ประกอบด้วย

5.1 รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง	เป็นเงิน	898,847.29 บาท
5.2 รายได้ที่ส่วนราชการอื่นจัดเก็บให้	เป็นเงิน	16,055,676.74 บาท
5.3 เงินอุดหนุนจากรัฐบาล	เป็นเงิน	20,997,615.00 บาท

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาไว้ก่อนหน้านี้ และมีหัวข้องานวิจัยที่สอดคล้อง หรือใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นแนวทางประกอบการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งพอสรุปเนื้องานวิจัยดังกล่าว ไว้ดังนี้

เดชอุดม ขุนทอง (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล : กรณีศึกษาตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดพิจิตร พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล โดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก เพศ ระดับการศึกษา รายได้ของครัวเรือน ตำแหน่งทางสังคม และภาวะหนี้สิน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ส่วนตัวแปรอายุ ระยะเวลาการอยู่ในท้องถิ่น และการเป็นสมาชิกกลุ่ม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประชาชนมองเฉพาะปัญหาของตนโดยไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ดังนั้น แนวทางที่จะแก้ไขหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรกำหนดแผนและนโยบายมาตรการต่างๆ ในการเสริมสร้างศักยภาพของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล โดยการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน และให้ประชาชนได้เห็นประโยชน์ และความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ องค์การบริหารส่วนตำบล ได้มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น และมีความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนาแผนพัฒนาตำบล ตลอดจนการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชน และร่วมกันผลักดันแผนงาน กิจกรรมโครงการจากแผนพัฒนาตำบลสู่การปฏิบัติ มาเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลอย่างแท้จริง

พิภพ กิตติกาศ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลสันมหาพนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในระดับปานกลาง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำประชาคม-การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลอยู่ในระดับมาก แต่กลับมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง รูปแบบการเข้ามามีส่วนร่วม พบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นด้วยความสมัครใจตามสิทธิหน้าที่ สามารถเสนอปัญหาของหมู่บ้าน ได้อย่างมีอิสระในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐาน

และสิทธิที่ขอธรรม ขณะที่ประชาชนมีความเห็นว่า ผู้บริหารมีนโยบายแต่ไม่ชัดเจน ไม่มีความจริงใจ ในการแก้ไขปัญหาให้แก่ท้องถิ่น ไม่สามารถสนองความต้องการของหมู่บ้านอย่างจริงใจ การทำงาน ขาดความโปร่งใส มีการคอร์รัปชัน และมีโครงการไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีมาตรฐานเท่าที่ควร เป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลสัมมาหาพนไม่มาก

วีระชัย คำถ่าน (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบัว อำเภอกะชุงม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การศึกษาการมี ส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการร่วมตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการกำกับติดตามผลและ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการร่วมดำเนินการ

ธเรศ ปราบพยัคฆา (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเงิน อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายด้านใน ด้านร่วมกำหนดปัญหาด้านการให้ข้อมูล ด้านการปฏิบัติตามแผน และด้านร่วมติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการคัดเลือกคณะกรรมการ ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน พัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อยเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการ จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ตามลักษณะของประชาชนพบว่าด้านอายุ และอาชีพของประชาชนที่ แยกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนด้านเพศ ระดับการศึกษา และสถานภาพทางสมรสของประชาชน ที่แตกต่างกัน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตำบล พบว่าปัญหาเรื่องความรู้ความเข้าใจ โครงสร้างอำนาจหน้าที่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นปัญหา ในการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหาที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีเอกสาร ดำราไว้เผยแพร่ไม่ทั่วถึง และเพียงพอ ประชาชนมีภารกิจไม่สามารถเข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

สมศักดิ์ พรหมเคือ (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาคูน จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกเพศ อาชีพ และระดับ การศึกษา พบว่าการระดับมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอนาคูน จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และการมีส่วนร่วม ในการประเมิน ส่วนการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การ

บริหารส่วนตำบล จำแนกตามอาชีพ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ เมื่อจำแนกตามเพศระดับการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างทางสถิติ ที่ระดับ .05

กฤษฎาภรณ์ ขุนทอง (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางัว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ : กรณีศึกษาระดับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

เอี่ยมอารีย์ เงินใส (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนด้านการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (การดำเนินการ) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการพยายามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง กิจกรรมที่ประชาชนเข้าไป มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของ อบต. มากที่สุด คือ การเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้าน รองลงมา คือ การเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ อื่นๆ โดยประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมโดยสมัครใจมากที่สุด รองลงมาเป็นการได้รับการแต่งตั้ง และ การชักชวนจากผู้อื่น เหตุผลที่ประชาชนไม่เข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากงบประมาณ ที่ อบต. สนับสนุนไม่เพียงพอตามความต้องการ และมีตัวแทนอยู่แล้ว ส่วนการไม่เข้าใจขั้นตอน การจัดทำแผน/ความสำคัญของการเข้าร่วมจัดทำแผนมีหลายขั้นตอน และมีความยุ่งยาก อีกทั้งการที่ทำให้เสียเวลาทำมาหากินนั้นไม่ใช่เหตุผลสำคัญของการไม่เข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ธนวรรณ สวัสดิ์ชัย (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการจัดเวทีเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบต. และด้านการติดตามและประเมินผล มีเฉลี่ยต่ำสุด

ปิยรัตน์ สุขบรรณ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลยายแยมวัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย พบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลยายแยมวัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเตรียมการจัดทำแผนและด้านการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาล ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนด้านการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

อาดิษฐ์ อินทจักร์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งในลักษณะการมีส่วนร่วมเพื่อการตัดสินใจ ลักษณะการมีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติ และลักษณะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีเพียงลักษณะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์เท่านั้นที่มีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่ประชาชนยังไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตนเองมีเพียงการเข้าร่วมประชุมประชาคม และเสนอแผนงานหรือโครงการ แล้วรอรับผลประโยชน์จากการดำเนินการเท่านั้น ปัญหาและอุปสรรคเกิดจากการที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร ด้านการ จัดทำแผนพัฒนาจากเทศบาล ไม่เพียงพอ ตลอดจนประชาชนยังไม่ให้ความสนใจในการจัดทำแผนเท่าที่ควร เพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของตัวแทนชุมชน ผู้บริหาร สมาชิก และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ทองสุข บรรดาศักดิ์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำสุด จะได้ดังนี้ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเตรียมการจัดทำแผนพัฒนา ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา และด้านการมีส่วนร่วมในด้านการติดตามประเมินผลแผนพัฒนา ตามลำดับ

พูนทรัพย์ จันทร์กระจ่าง (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบางบาน อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยรวมประชาชนมีส่วนร่วมน้อย ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ตามแผนพัฒนาเทศบาล ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามแผนพัฒนาเทศบาล ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผนพัฒนาเทศบาล และด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผนพัฒนาเทศบาล

สมควร คลังสูงเนิน (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ ต้องการให้เทศบาลสร้างงานมีการจ้างคนในพื้นที่ให้มากขึ้น ให้เทศบาลใช้งบประมาณอย่างเปิดเผย โปร่งใส ตรวจสอบได้ ให้คณะผู้บริหาร บริหารงานจริงจัง รวดเร็วไม่เลือกปฏิบัติ และการออกทำประชาคมต่างๆ เทศบาลควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบมากขึ้น

ปิยนัญ เฟ็งคำ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเข อำเภอบ้านแพ่ง จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเข อำเภอบ้านแพ่ง จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนดำเนินการ อยู่ในระดับมาก นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการลงทุนและการปฏิบัติงาน ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และด้านการติดตามและประเมินผล สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ควรเข้าไปมีส่วนร่วมกำหนด เสนอความต้องการและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ร่วมตัดสินใจระบุปัญหาของชุมชนให้องค์การบริหารส่วนตำบลแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ จัดทำแผนพัฒนาเพื่อมีส่วนร่วมปรับเปลี่ยนบทบาทของคณะกรรมการชุดเดิม ให้คำปรึกษา แนะนำเกี่ยวกับแผนพัฒนาหมู่บ้านตามแผนพัฒนาเป็นบางโอกาส ควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองท้องถิ่นระหว่างประชาชนในชุมชนอย่างใกล้ชิด เป็นตัวแทนประชาคมในการดำเนินงาน/กิจกรรมต่าง ๆ ตามโครงการพัฒนาชุมชนของตน ตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างต่อเนื่อง และร่วมประเมินผลแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลแทนประชาชนในท้องถิ่นเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามลำดับ

คมขำ กรมโรตอง (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเฟือง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับจากค่าสูงไปหาค่า ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมะเฟือง ในการมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ที่มีจำนวนมาก คือ องค์การบริหารส่วนตำบลมะเฟือง มีการออกทำประชาคมในการวางแผนพัฒนา 3 ปี เป็นประจำทุกปี รองลงมาคือ ควรพิจารณาในการใช้จ่ายงบประมาณและนำโครงการลงดำเนินการให้ถูกต้อง เป็นธรรมชาติตามความจำเป็นของประชาชนเพื่อความสุข และควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุมหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจแนวทางในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลตามลำดับ

ฉันท์พกา พลภักดี (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่าได้ดังนี้ ด้านการเสนอข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ

และด้านการติดตามประเมินผล ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ให้มีการดำเนินการตามแผนพัฒนาครบถ้วนร้อยละ 100 รองลงมา คือ ให้มีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกด้าน และให้มีการจัดสรรงบประมาณมากขึ้นในการการพัฒนาท้องถิ่น ตามลำดับ

เกสร ไสยศศรี (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกवान อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกवान อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการติดตามผลและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงมาหาค่าดังนี้ ด้านการจัดทำแผน ด้านการเสนอปัญหาและด้านการติดตามประเมินผล สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณในด้านการก่อสร้างถนนคอนกรีตในชุมชนทุก ๆ หมู่บ้าน รองลงมา คือ โครงการที่ประชาชนเสนอไปแล้วควรนำเข้าบรรจุในแผน และการดำเนินการตามแผนให้ครบทุกโครงการ และองค์การบริหารตำบลควรเข้าร่วมประชุมทุกหมู่บ้าน เพื่อทราบความต้องการของประชาชน ตามลำดับ

โดยสรุปจากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน กับหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่คอยให้คำแนะนำประชาชนในขั้นตอนการจัดทำแผน เพราะปัญหาเกิดจากการไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง คิดว่าเป็นหน้าที่ของตัวแทนชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทำให้การจัดทำแผนไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน ซึ่งการศึกษาข้างต้นสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการจัดทำแผนสำหรับบุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านสนับสนุนเสริมสร้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ใช้เป็นมาตรฐานในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 14 หมู่บ้าน จำนวน 5,159 คน (สำนักทะเบียน อำเภอนางรอง. 2557 : ไม่มีเลขหน้า)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5 % ความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (Taro Yamane ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 146) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่างๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก

รายละเอียดของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏดังตาราง 3.1 ดังนี้

ตาราง 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามหมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
หมู่ที่ 1 บ้านหนองไทร	456	33
หมู่ที่ 2 บ้านตะกุดตาเสา	636	46
หมู่ที่ 3 บ้านหนองเตียน	338	25

ตาราง 3.1 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
หมู่ที่ 4 บ้านหนองกรด	325	24
หมู่ที่ 5 บ้านโคกใหญ่	389	28
หมู่ที่ 6 บ้านหินลาด	353	26
หมู่ที่ 7 บ้านคลองไผ่	193	14
หมู่ที่ 8 บ้านโคกหลักหิน	384	28
หมู่ที่ 9 บ้านนิคมเขต	524	38
หมู่ที่ 10 บ้านคอนขุนพรหม	163	12
หมู่ที่ 11 บ้านหนองทะลุ	508	37
หมู่ที่ 12 บ้านคอนขวาง	155	11
หมู่ที่ 13 บ้านโคกประะหอม	371	27
หมู่ที่ 14 บ้านโคกปอแดง	364	26
รวม	5,159	375

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ จำนวน 10 ข้อ ด้านการดำเนินงาน จำนวน 8 ข้อ ด้านการรับผลประโยชน์ จำนวน 5 ข้อ และด้านการประเมินผล จำนวน 8 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 6 ระดับ คือ มีส่วนร่วม มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และไม่เคยมีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแบบสอบถามของงานวิจัยฉบับนี้

2.2 ศึกษาเทคนิคและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่าครอบคลุม เพื่อให้ทราบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.4 นำเสนอร่างแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบเพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมตรงสภาพความเป็นจริงเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

2.4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด ข้าราชการบำนาญ อดีตรองนายกเทศมนตรีเมืองบุรีรัมย์ อำเภอมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

2.4.2 อาจารย์ ดร.กระพันธ์ ศรีงาน คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2.4.3 นายเพียร จันทร์กลางเดือน นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขและเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาควบคุมการค้นคว้าอิสระพิจารณาอีกครั้ง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2.6 นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) ใช้กับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะเคา อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9487 ซึ่งผ่านเกณฑ์ สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ออกหนังสือ แนะนำตัวผู้วิจัยถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร แจ้งผู้นำชุมชนในเขตตำบลหนองไทร เพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร เพื่อแจกจ่ายไปยังหมู่บ้านต่างๆ ตามเป้าหมายและกำหนดวันรับแบบสอบถามคืน โดยส่งแบบสอบถามที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร
4. ผู้วิจัยไปรวบรวมแบบสอบถามที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร ด้วยตนเอง
5. กรณีไม่ได้รับแบบสอบถามคืนภายในกำหนด ผู้วิจัยจะติดตามด้วยตนเองเพื่อให้ได้แบบสอบถามคืนทั้งหมด
6. แบบสอบถาม จำนวน 375 ฉบับ เก็บรวบรวมมาได้ จำนวน 375 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดทำข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. ลงรหัสแบบสอบถาม
3. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วบันทึกข้อมูล
4. ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนและร้อยละ
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแยกเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยภาพรวม นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

เกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ได้กำหนดขอบเขตค่าเฉลี่ย ดังนี้ (กานดา พูนลาภทวี. 2539 : 79)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
5.51 - 6.00	มีส่วนร่วม มากที่สุด
4.51 - 5.50	มีส่วนร่วม มาก
3.51 - 4.50	มีส่วนร่วม ปานกลาง
2.51 - 3.50	มีส่วนร่วม น้อย
1.51 - 2.50	มีส่วนร่วม น้อยที่สุด
1.00 - 1.50	ไม่เคยมีส่วนร่วม

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)
2. สถิติพื้นฐาน ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่
 - 2.1 ร้อยละ (Percentage)
 - 2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ทำการวิเคราะห์และจำแนกผลการวิเคราะห์เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังแสดงในตาราง 4.1 ดังนี้

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง (N = 375)	
	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มตัวอย่าง	375	100.00
เพศ		
1. ชาย	159	42.40
2. หญิง	216	57.60
อายุ		
1. 18 - 30 ปี	29	7.73
2. 31 - 40 ปี	98	26.13
3. 41 - 50 ปี	104	27.73
4. 51 - 60 ปี	83	22.13
5. 61 ปีขึ้นไป	61	16.27
ระดับการศึกษา		
1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	284	75.73
2. มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	67	17.87
3. อนุปริญญา / ปวส.	9	2.40
4. ปริญญาตรี	14	3.73
5. สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.27
อาชีพ		
1. เกษตรกรรม	272	72.53
2. รับจ้างทั่วไป	80	21.33
3. รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	10	2.67
4. ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	13	3.47
5. อื่น ๆ	0	0.00

ตาราง 4.1 (ต่อ)

ลักษณะตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง (N = 364)	
	จำนวน	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	205	54.67
2. 5,000 – 10,000 บาท	145	38.67
3. 10,001 – 15,000 บาท	18	4.80
4. 15,001 บาทขึ้นไป	7	1.87

จากตาราง 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 375 คน จำแนกตามเพศ เป็นชาย จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 42.40 เป็นหญิง จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 57.60

เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ช่วงอายุ 41 - 50 ปี มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 27.73 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 26.13 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ช่วงอายุ 18-30 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.73

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 75.73 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 17.87 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.27

เมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่า อาชีพเกษตรกรกรรม มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 72.53 รองลงมา คือ อาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 21.33 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.67

เมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ผู้มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 54.67 รองลงมา คือ ผู้มีรายได้ต่อเดือน 5,001 - 10,000 บาท จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 38.67 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ผู้มีรายได้ต่อเดือน 15,001 บาทขึ้นไป จำนวน 7 คน คิดเป็น ร้อยละ 1.87

ตอนที่ 2 ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ดังปรากฏในตาราง
4.2 - 4.7 ดังนี้

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ
แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง
จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการตัดสินใจ	3.62	1.16	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินงาน	3.53	1.21	ปานกลาง
3. ด้านการรับผลประโยชน์	3.60	1.22	ปานกลาง
4. ด้านการประเมินผล	2.75	1.22	น้อย
รวมเฉลี่ย	3.37	1.07	น้อย

จากตาราง 4.2 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผล
อยู่ในระดับน้อย นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ
($\bar{X} = 3.62$) รองลงมา คือ ด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.60$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ
ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 2.75$)

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ
แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง
จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการตัดสินใจ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการตัดสินใจ			
1. ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการพิจารณาตัดสินใจ จัดทำแผนพัฒนา	3.60	1.31	ปานกลาง
2. ท่านมีส่วนร่วมให้ข้อมูลในการพิจารณาตัดสินใจ การวางแผนพัฒนา	3.69	1.35	ปานกลาง
3. ท่านมีส่วนร่วมประชุมประชาคมเพื่อแสวงหา ความต้องการของชุมชน	4.04	1.32	ปานกลาง
4. ท่านมีส่วนร่วมจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ในการพัฒนาชุมชน	3.75	1.36	ปานกลาง
5. ท่านมีส่วนร่วมในการชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจ ก่อนเก็บข้อมูล	3.43	1.32	น้อย
6. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน จัดรวบรวมปัญหา ในชุมชน	3.54	1.35	ปานกลาง
7. ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน	3.61	1.35	ปานกลาง
8. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดพื้นที่ในการประชุม ประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.42	1.40	น้อย
9. ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินการร่วมกับ องค์การบริหารส่วนตำบล	3.41	1.35	น้อย
10. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากร ของชุมชนที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม	3.72	2.02	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.62	1.16	ปานกลาง

จากตาราง 4.3 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 5, ข้อ 8, และ ข้อ 9, อยู่ในระดับน้อย นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 3, ท่านมีส่วนร่วมประชุมประชาคมเพื่อแสวงหาความต้องการของชุมชน ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมา คือ ข้อ 4, ท่านมีส่วนร่วมจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.75$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 9, ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินการร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.41$)

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการดำเนินงาน โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการดำเนินงาน			
11. ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล	3.48	1.32	น้อย
12. ท่านมีส่วนร่วมที่จะเสนอ โครงการ/กิจกรรมตามความต้องการเพื่อให้ได้รับการบรรจุลงในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.59	1.40	ปานกลาง
13. ท่านมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรภาคประชาชนในการชี้แจงทำความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลกับผู้นำชุมชนและประชาชน	3.47	1.36	น้อย
14. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือช่วยเหลือต่อหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบล	3.55	1.37	ปานกลาง
15. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.23	1.33	น้อย

ตาราง 4.4 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
16. ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อเสนอความต้องการของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนา	3.84	1.41	ปานกลาง
17. ท่านมีส่วนร่วมในการรับรู้โครงการ/กิจกรรมงบประมาณต่างๆ ที่ดำเนินการว่าประสบผลสำเร็จสนองตอบความต้องการของประชาชนตามแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.46	1.39	น้อย
18. ท่านได้เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อแสดงความคิดเห็นในการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.66	1.45	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.53	1.21	ปานกลาง

จากตาราง 4.4 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ 11, ข้อ 13, ข้อ 15, และ ข้อ 17, อยู่ในระดับน้อย นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 16. ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อเสนอความต้องการของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนา ($\bar{X} = 3.84$) รองลงมา คือ ข้อ 18. ท่านได้เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อแสดงความคิดเห็นในการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.66$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 15. ท่านได้เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อแสดงความคิดเห็นในการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.23$)

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการรับผลประโยชน์			
19. ท่านได้รับผลประโยชน์จากการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	3.83	1.34	ปานกลาง
20. ท่านได้รับประโยชน์จากการทำงานที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.69	1.34	ปานกลาง
21. ท่านได้รับประโยชน์จากการส่งเสริมอาชีพขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.35	1.35	น้อย
22. ท่านมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์ในการพัฒนาการบริหารงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลด้านโครงสร้างพื้นฐาน	3.62	1.48	ปานกลาง
23. ท่านมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์จากการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม	3.53	1.39	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.60	1.22	ปานกลาง

จากตาราง 4.5 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ 21. อยู่ในระคน้อย นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 19. ท่านได้รับผลประโยชน์จากการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.83$) รองลงมา คือ ข้อ 20. ท่านได้รับประโยชน์จากการทำงานที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.69$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 21. ท่านได้รับประโยชน์จากการส่งเสริมอาชีพขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.35$)

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการประเมินผล โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการประเมินผล			
24. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดห้วงเวลาและวิธีการติดตามประเมินผล โครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.88	1.31	น้อย
25. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานด้านต่างๆ ตาม โครงการ/กิจกรรม ที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนา	2.78	1.31	น้อย
26. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินแผนงาน โครงการของทุกปี	2.94	1.37	น้อย
27. ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล โครงการ/กิจกรรม ตามแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.73	1.36	น้อย
28. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.64	1.35	น้อย
29. ท่านมีส่วนร่วมรายงานผลการปฏิบัติตามแผนงานโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.76	1.41	น้อย
30. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามควบคุมตรวจสอบความสำเร็จของแผนพัฒนาท้องถิ่นในกิจกรรมด้านต่างๆ	2.69	1.37	น้อย
31. ท่านมีส่วนร่วมการกำหนดตัวชี้วัดผลการประเมินโครงการ	2.64	1.37	น้อย
รวมเฉลี่ย	2.75	1.22	น้อย

จากตาราง 4.6 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับน้อยเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 26. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินแผนงาน โครงการ ของทุกปี ($\bar{X} = 2.94$) รองลงมา คือ ข้อ 24. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดห้วงเวลาและวิธีการติดตามประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 2.88$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 28. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และ ข้อ 31. ท่านมีส่วนร่วมการกำหนดตัวชี้วัดผลการประเมินโครงการ ($\bar{X} = 2.64$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ดังปรากฏในตาราง 4.7 ดังนี้

ตาราง 4.7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ลำดับที่	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาด้าน โครงสร้างพื้นฐานครอบคลุมทุกหมู่บ้าน	20	26.67
2	ควรมีการบริหารงานด้วยความโปร่งใส	18	24.00
3	โครงการที่เสนอบรรจุเข้าจัดทำแผนพัฒนา ควรนำไปดำเนินการทุกโครงการ	15	20.00
4	ควรมีการประชาสัมพันธ์การประเมินผลการปฏิบัติ งานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนทราบ	13	17.33
5	ควรมีการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นประชาชนทราบ	9	12.00
	รวม	75	100

จากตาราง 4.7 พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานครอบคลุมทุกหมู่บ้าน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 รองลงมา คือ ควรมีการบริหารงานด้วยความโปร่งใส จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 และ โครงการที่เสนอบรรจุเข้าจัดทำแผนพัฒนา ควรนำไปดำเนินการทุกโครงการ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ
 - 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ นำเสนอผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้นยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางทาโร ยามาเน่ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่างๆ ตามสัดส่วนด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับสลาก
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระและผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะเคา อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha

Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.9487 ซึ่งผ่านเกณฑ์ สามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ออกหนังสือส่งถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง แบบสอบถามจำนวน 375 ฉบับ เก็บรวบรวมได้จำนวน 375 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแยกเป็นรายข้อ รายด้านและโดยภาพรวม นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

4.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นคำถามปลายเปิดใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกัน แล้วแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการรับผลประโยชน์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินผล สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานครอบคลุมทุกหมู่บ้าน รองลงมา คือ ควรมีการบริหารงานด้วยความโปร่งใส และโครงการที่เสนอบรรจุเข้าจัดทำแผนพัฒนาควรนำไปดำเนินการทุกโครงการ ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจอันจะเป็นข้อมูลให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ นำไปปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานในครั้งต่อไป ซึ่งสามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. จากการศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เป็นเพราะว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร ยังไม่เห็นความสำคัญและความสนใจในการจัดทำแผนพัฒนา กระบวนการจัดทำแผนพัฒนา ทำให้โครงการ/งานกิจกรรมต่างๆ ที่เสนอไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน นอกจากนั้นประชาชนโดยส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดทำแผน พร้อมทั้งประชาชนในเขตตำบลหนองไทรประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนใหญ่จะปล่อยให้ป็นหน้าที่ของพนักงานส่วนตำบล ผู้นำหมู่บ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามา ได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะบ้าง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุณทรัพย์ จันทร์กระจ่าง (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบางบาน อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยรวมประชาชนมีส่วนร่วมน้อย

2. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

2.1 ผลการวิจัย ด้านการตัดสินใจ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะจากการทำประชาคมหมู่บ้านมีประชาชนเข้าร่วมประชาคมไม่มาก แต่ผู้เข้าร่วมบางกลุ่มต้องการเสนอปัญหาและแนวทางการพัฒนาพร้อมทั้งความต้องการของหมู่บ้านเข้ารับรองลงในแผนพัฒนา เพื่อของบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทรในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง การประชุมประชาคมในการคัดเลือกคณะกรรมการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นทางผู้นำหมู่บ้านได้ประกาศเชิญประชุมประชาคมให้ทางหมู่บ้านได้เสนอชื่อประชาคมเข้าไปทำให้ประชาคมบางท่านสนใจที่จะเข้าร่วมเสนอชื่อตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเอง เพื่อให้การสนับสนุนและให้ข้อมูลในการวางแผนและนำความรู้ที่ได้รับจากการเป็นคณะกรรมการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นและขั้นตอนการวางแผนและการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมาเผยแพร่ให้ประชาชนในหมู่บ้าน

ของตนเองได้ทราบ ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านต่างๆ มีไม่มาก ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษฎากรณ์ ชูทอง (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางัว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ : กรณีศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางัว ผลการศึกษาพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ผลการวิจัย ด้านการดำเนินงาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร ไม่ให้ความสำคัญไม่เห็นประโยชน์ในการปฏิบัติตามแผนพัฒนา ยังไม่เข้าใจระบบการปฏิบัติตามแผน รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เปิดให้โอกาสแก่ประชาชนในการเข้าร่วมปฏิบัติตามแผนจึงทำให้ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาการปฏิบัติตามแผนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามนโยบาย แผนงาน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอี่ยมอารีย์ เงินใส (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (การดำเนินการ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ผลการวิจัย ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าในการจัดระบบบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในการพัฒนาด้านต่างๆ เช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงการแก้ไขปัญหาต่างๆ ตามที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอ โครงการ/กิจกรรม ยังไม่ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน จึงทำให้ผลการวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาดิษฐ์ อินทจักร (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.4 ผลการวิจัย ด้านการประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการติดตามตรวจสอบด้านการประเมินผล การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลน้อย และประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจว่ากระบวนการประเมินผลเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จึงทำให้ประชาชนให้ความสำคัญในด้านการประเมินผลตามแผนพัฒนาท้องถิ่นน้อย ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยรัตน์ สุขบรรณ

(2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลยายแ้ววัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย พบว่า ด้านการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานครอบคลุมทุกหมู่บ้าน ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร ต้องการให้จัดสรรงบประมาณให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน ไม่จำเป็นที่จะต้องจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาบางหมู่บ้าน จะได้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในตำบลมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกสร ไสยศศรี (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกवान อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างถนนคอนกรีตในชุมชนทุก ๆ หมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปเป็นข้อมูล ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการตัดสินใจ ถึงแม้ว่าด้านนี้จะมีค่าเฉลี่ยสูงสุดกว่าด้านอื่นๆ แต่เกณฑ์ระดับ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร ไม่ให้ความสำคัญ ไม่เห็นประโยชน์ในการปฏิบัติตามแผนพัฒนา ยังไม่เข้าใจระบบการปฏิบัติตามแผน รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนในการเข้าร่วมปฏิบัติตามแผน จึงทำให้ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน การพัฒนา การปฏิบัติตามแผนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตัดสินใจนำแผนไปปฏิบัติ การประชาสัมพันธ์ อบรมชี้แจงให้ประชาชนทราบถึงความสำคัญในการตัดสินใจนำแผนพัฒนาไปปฏิบัติ เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ

ด้านการประเมินผล ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในการประเมินผล ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจว่ากระบวนการประเมินผลเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จึงทำให้ประชาชนให้ความสำคัญในการประเมินผลตามแผนพัฒนาท้องถิ่นน้อย ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบล ควรส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านการประเมินผลว่า ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลร่วมกับผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ได้เช่นกัน

1.3 ผลจากคำถามปลายเปิด พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาด้าน โครงสร้างพื้นฐานครอบคลุมทุกหมู่บ้าน ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร ต้องการให้จัดสรรงบประมาณให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน จะได้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในตำบลมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม ที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในแต่ละด้าน ตามงบประมาณในการพัฒนาแล้วบรรจุลงในแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อพิจารณาจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นว่ามีปัจจัยบ้างที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ และท้องถิ่นในพื้นที่อื่นๆ

2.2 ควรมีการวิจัยถึงความคาดหวังของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อนำไปปรับปรุงให้ตรงความต้องการและความคาดหวังของประชาชน

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง. (2543ก). คู่มือการปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อาสาศึกษาดินแดน.

_____. (2543ข). รวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อาสาศึกษาดินแดน.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2546ก). การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

_____. (2546ข). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

_____. (2548). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด.

_____. (2550ก). คู่มือการมีส่วนร่วมภาคประชาชนเกี่ยวกับหน้าที่สาธารณะขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : อาร์.ที.ดี.ไซส์.

_____. (2550ข). รวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
อาสาศึกษาดินแดน.

_____. (2552). การปกครองท้องถิ่น. ค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2554, แหล่งที่มา :

<http://www.thailocaladmin.go.th/work/apt/apt.jsp>.

กระทรวงมหาดไทย. (2548). ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.

กฤษฎากรณ์ ยุงทอง. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางิ้ว

อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ : กรณีศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางิ้ว. รายงานการวิจัย รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์).

เพชรบูรณ์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

กานดา พูนลาภทวี. (2539). สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร.

กุสุมาลย์ มหาแสน. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วน

ตำบลภู่อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์).

มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

เกสร ไสยศศรี. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การ

บริหารส่วนตำบลโคกม่วง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์. การค้นคว้าอิสระ รป.ม.

(รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- โกวิท พวงงาม. (2544). การปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : วิทยุชน.
- _____. (2548). การปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : วิทยุชน.
- _____. (2549). มิติใหม่การปกครองท้องถิ่น วิสัยทัศน์กระจายอำนาจและการบริการงานท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : เสมารธรรม.
- _____. (2552). การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพฯ : วิทยุชน.
- คมขำ กรมโรสง. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์. การค้นคว้าอิสระ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- จักรพงษ์ สงวนชม. (2549). ภูมิปัญญาและการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรดิน กรณีศึกษาหมู่บ้านกะลา ตำบลหมื่นศรี อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ฉันทศกา พลภักดี. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ เทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์. การค้นคว้าอิสระ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ศุติตา แก้วสมบุญ. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เดชอุดม ขุนทอง. (2550). การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาพัฒนาตำบล : กรณีศึกษา ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดพิจิตร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ยุทธศาสตร์การพัฒนา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ทองสุข บรรดาศักดิ์. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์. ภาคนิพนธ์ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธนวรรณ สวัสดิ์ชัย. (2552). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์. ภาคนิพนธ์ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธนากร เอกเผ่าพันธ์. (2543). การวางแผนและควบคุมงบประมาณ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- ธเรศ ปราบพยัคฆา. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลบัวเงิน อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2543ก). กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง : ประชาคม ประชาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 6. ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา.
- _____. (2543ข). การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐ NGOs และองค์กรประชาชน. ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2547). “หมวดแนวคิดพื้นฐานรัฐกับการปกครองท้องถิ่น,” ในสารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย สถาบันพระปกเกล้า. กรุงเทพฯ : ธรรมคาเฟส.
- บุญเทิ้ม อังสวัสดิ์. (2542). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปกรณ์ ปรีชากร. (2542). การวางแผนกลยุทธ์ : แนวคิดและแนวทางในการทางเชิงประยุกต์. กรุงเทพฯ : เสมารธรรม.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2547). การปกครองท้องถิ่นในบริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประชุม สุวดีดี. (2551). การตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประสิทธิ์ ดงยิ่งศิริ. (2540). การวิเคราะห์และการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 10. นูร์รัมย์ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนูร์รัมย์.
- ปรัชญา เวสารัชช และเทพศักดิ์ บุญรัตน์พันธ์. (2544). การบริหารแผนงานโครงการพัฒนาท้องถิ่นและชนบท. พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2544). สิทธิเสรีภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ปิยนฎา เฟื่องคำ. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเข อำเภอบ้านแพ่ง จังหวัดนครพนม. การศึกษาค้นคว้าอิสระ รป.ม. (นโยบายสาธารณะ). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปิยรัตน์ สุขบรรณ. (2552). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลยายแย้มวัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์. ภาคนิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). นูร์รัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนูร์รัมย์.

- พรชัย ตระกูลวราภรณ์. (2545). **ทุนทางสังคมและแบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน**. กรุงเทพฯ : มิสเตอร์ก็อปปี.
- พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชียงใหม่ : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ รม. (รัฐประศาสนศาสตร์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิภพ กิตติกาศ. (2550). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ รม. (รัฐประศาสนศาสตร์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พีระสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และสุกวิวัฒน์กร วงศ์ชนาวสุ. (2549). **ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พูนทรัพย์ จันทร์กระจ่าง. (2550). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลศึกษาศาสตร์เทศบาลตำบลบางบาล อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. รายงานการศึกษาอิสระ รม. (การปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไพศาล สรรสรวิสุทธิ์ และคณะ. (2547). **การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเขาทอง โดยการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน**. รายงานการวิจัย นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2546). **การบริหารท้องถิ่น**. หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รสคนธ์ รัตนเสริมวงศ์. (2546). **เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : นิตยธรรม. “ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548,” (2548, 17 ตุลาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 122. ตอนพิเศษ 1159. หน้า 46-57.
- _____. (2547). **เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : นำกั๋ง.
- วสันต์ เหลืองประภัสร์ และคนอื่น ๆ. (2546) **การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยตรง : ข้อพิจารณาเพื่อการปฏิรูปโดยองค์รวม**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วีระชัย คำล้าน. (2550). **การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของประชาชนในเขตตำบลบัวงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี**. การค้นคว้าอิสระ รม. (การปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สงวน ลีวมโนมนต์. (2548). **รัฐธรรมนูญกับการปกครองท้องถิ่น**. (2548, 12 เมษายน). ค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2557, แหล่งที่มา : <http://wev.schq.mi.th/ndc./thinktank/local%20admin.htm>.

สถาบันพระปกเกล้า. (2548). ความขัดแย้ง : หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา. กรุงเทพฯ :

สถาบันพระปกเกล้า.

สมควร คลังสูงเนิน. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ของเทศบาลตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์. ภาคนิพนธ์ ปร.ม.

(รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สมบัติ สืบสมาน. (2541). การปกครองท้องถิ่นกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ. กรุงเทพฯ :

ไทยอนุเคราะห์.

สมบูรณ์ สุขสำราญ. (2545). การปกครองส่วนท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ. วารสาร

ราชบัณฑิตยสถาน. ฉบับที่ 2. (352-353).

สมศักดิ์ พรหมดี. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหาร

ส่วนตำบลในเขตอำเภอนาหว้า จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ ปร.ม.

(รัฐประศาสนศาสตร์). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สยาม คำปรีดา. (2547). สังคมกับการปกครอง. กรุงเทพฯ : ไทยรายวัน.

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2545). คู่มือ

การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.

_____. (2546). คู่มือการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการ

กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และแผนกระจายอำนาจ

ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.

กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักทะเบียนอำเภอนางรอง. (2557). จำนวนครัวเรือนและประชากร. บุรีรัมย์ : อำเภอนางรอง.

สิตางศุ์ แสงสุรีย์วัชรรา. (2545). การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษา

เฉพาะกรณีการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายให้องค์การบริหารส่วนตำบล. วิทยานิพนธ์

ร.ม. (รัฐศาสตร์) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง .

สุรัสวดี ราชกุลชัย. (2546). การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร : แนวคิดในการวางแผน.

ครั้งที่ 3. ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสนห์ จุ้ยโต. (2548). องค์การสมัยใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช.

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร. (2557). แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2557-2559) องค์การ
บริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์. บุรีรัมย์ : องค์การบริหาร
ส่วนตำบลหนองไทร.

อนันต์ เกตุวงษ์. (2543). หลักและเทคนิคการวางแผน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. (2543). หลักและเทคนิคการวางแผน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรทัย ก๊กผล. (2551). หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : คู่มือการมี
ส่วนร่วมของประชาชน ศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.

อาศิษฐ์ อินทจักร. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล
ตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ปร.ม.
(รัฐประศาสนศาสตร์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เอี่ยมอารีย์ เงินใส. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาพัฒนาท้องถิ่น
กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาอิสระ
ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). เชียงราย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/วศ๐๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจระ อำเภอมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิ้งคลัด

ด้วย นายสุวัฒน์ ประทุมเงิน นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชน คะเนวัน เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงมล สมकुณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/วศ๐๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.กระพัน ศรีงาน

ด้วย นายสุวัฒน์ ประทุมเงิน นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คะเนวัน เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/วศ๐๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน นายเพียร จันทร์กลางเดือน

ด้วย นายสุวัฒน์ ประทุมเงิน นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๖๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือการวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๗๖๐

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลสะเดา

ด้วย นายสุวัฒน์ ประทุมเงิน นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คะเนวัน เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นายสุวัฒน์ ประทุมเงิน ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง สำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๗๖๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๔ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน นายกองบังคับการบริหารส่วนตำบลหนองไทร

ด้วย นายสุวัฒน์ ประทุมเงิน นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คະเนวัน เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ โดยการนี้นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าวจึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่านด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อต้องการทราบถึง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ
3. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ เพื่อความถูกต้องครบถ้วนในการวิเคราะห์ข้อมูล
4. แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับการเก็บข้อมูล เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ ข้อมูลที่ท่านตอบจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาพัฒนาท้องถิ่นต่อไป ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้นต่อตัวท่าน

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

นายสุวัฒน์ ประทุมเงิน

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

รุ่นที่ 16 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ

() 18 - 30 ปี

() 31 - 40 ปี

() 41 - 50 ปี

() 51 - 60 ปี

() 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

() ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย

() มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.

() อนุปริญญา / ปวส.

() ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

() เกษตรกรรม

() รับจ้างทั่วไป

() รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ

() ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว

() อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

() ต่ำกว่า 5,000 บาท

() 5,000 - 10,000 บาท

() 10,001 - 15,000 บาท

() 15,001 บาทขึ้นไป

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					
		6	5	4	3	2	1
	ด้านการประเมินผล						
24.	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดห้วงเวลาและวิธีการติดตามประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล.....
25.	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานด้านต่างๆ ตามโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนา.....
26.	ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินแผนงาน โครงการ ของทุกปี.....
27.	ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลโครงการ/กิจกรรม ตามแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล.....
28.	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล.....
29.	ท่านมีส่วนร่วมรายงานผลการปฏิบัติตามแผนงาน โครงการ ขององค์การบริหารส่วนตำบล.....
30.	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามควบคุมตรวจสอบความสำเร็จของแผนพัฒนาท้องถิ่นในกิจกรรมด้านต่างๆ.....
31.	ท่านมีส่วนร่วมการกำหนดตัวชี้วัดผลการประเมิน โครงการ.....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

คำชี้แจง ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

ผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก จ

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A1	132.1000	215.2655	.6873	.9462
A2	132.2667	216.9609	.6558	.9465
A3	132.2333	223.4954	.3702	.9488
A4	132.2000	219.6138	.6150	.9470
A5	132.0667	213.3057	.6647	.9464
A6	132.2000	223.1310	.5332	.9477
A7	132.3000	223.8034	.3962	.9486
A8	132.2000	215.9586	.6537	.9465
A9	132.3000	218.3552	.5935	.9471
A10	132.4000	221.9724	.4061	.9486
B11	132.2000	222.3034	.4283	.9484
B12	132.3333	214.6437	.5912	.9472
B13	132.3667	217.8954	.5520	.9474
B14	132.4000	218.1103	.5497	.9474
B15	132.2667	210.0644	.7948	.9450
B16	132.3667	211.8264	.7395	.9456
B17	132.2667	216.2713	.6449	.9466
B18	132.3667	219.5506	.4526	.9484
C19	132.2000	222.0276	.4094	.9486
C20	132.2000	224.7862	.3336	.9490
C21	132.0667	221.7885	.4592	.9481
C22	132.0667	221.2368	.4509	.9482
C23	132.3333	219.4713	.4777	.9481
D24	132.1333	213.4299	.7691	.9455
D25	132.4667	210.3264	.7916	.9451
D26	132.1000	212.8517	.6801	.9462
D27	132.3000	212.7690	.7248	.9458
D28	132.3667	216.1713	.6685	.9464
D29	132.3333	214.2989	.7037	.9460
D30	132.3333	210.6437	.7152	.9458
D31	132.2667	209.3057	.7896	.9450

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 31

Alpha = .9487

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	สุวัฒน์ ประทุมเงิน
วันเดือนปีเกิด	18 มีนาคม 2520
สถานที่เกิด	อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	14 ถนนลัทธिवรรณ ตำบลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ 31110
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ 31110
ตำแหน่งหน้าที่	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2532 จบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองรี มิตรภาพที่ 225 ตำบลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2535 จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนางรองพิทยาคม ตำบลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2538 จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบัวหลวงพิทยาคม ตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2542 จบการศึกษานุปริญญาวิทยาศาสตร (อ.วท.) สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2545 ปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาสุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พ.ศ. 2559 ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์